

HRVATSKI OLIMPIJSKI ODBOR

U SURADNJI S MINISTARSTVOM ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I SPORTA

NACIONALNI PROGRAM
RAZVOJA KARIJERE NAKON SPORTSKE KARIJERE

(prijedlog)

(projekt „Sportaši i obrazovanje 2012. - 2016.)

Zagreb, 2014. godine

Sadržaj

Predgovor

1. Uvod
  - 1.1. Opće smjernice
2. Sport
  - 2.1. Smjernice za sportske organizacije
3. Obrazovanje
  - 3.1. Smjernice za odgojno-obrazovne ustanove
4. Zapošljavanje
  - 4.1. Smjernice za poslodavce
5. Zdravlje
  - 5.1. Smjernice za zdravstvenu potporu
6. Financijska potpora dual karijere sportaša
7. EU plan aktivnosti dual karijere – mobilnost sportaša
8. Informiranje, koordinacija i suradnja
9. Analiza i praćenje realizacije programa dual karijere
10. Preporuke primjene smjernica dual karijere

Predgovor

Kategorizirani sportaši¹ i kategorizirani sportaši s invaliditetom² često se susreću s problemom uspješnog usklađivanja obveza u nastavnom procesu i sportskoj karijeri. Iako 45,5% kategoriziranih sportašica-srednjoškolki završava školovanje vrlo dobrim, a 28,69% izvrsnim uspjehom (rezultati pilot istraživanja provedenog 2007. godine), još uvijek se u značajnom postotku susreću s problemom nerazumijevanja u školskim sredinama³. Prema rezultatima istraživanja provedenih za potrebe projekta Sportaši i obrazovanje 2012.-2016., na uzorku sudionika državnog natjecanja u školskom i studentskom sportu (608 mladih sportaša - učenika srednjoškolaca i 105 sportaša studenata), sportska karijera ovisi najviše o potpore roditelja, trenera, prijatelja i nastavnika. Uslijed nedostatka potpore, mladi sportaši odustaju od sportske karijere i/ili se za nastavak školovanja odlučuju u obliku dopisnog školovanja koje u velikom broju slučajeva znatno produžava završnost, a time i mogućnost uspješnog nastavka karijere nakon sportske karijere (nastavak studiranja, zapošljavanja i dr.).

Ovim dokumentom želi se na nacionalnoj razini na jedinstven način donijeti konsenzus u okviru kojeg će se u odgojno obrazovnim ustanovama za kategorizirane sportaše osigurati posebni uvjeti i stručna potpora kategoriziranim sportašima sukladno njihovim interesima i potrebama.

Pojam tzv. „dual karijere“ (*dual career*) uključuje aktivne, ali i bivše sportaše koji su u radnom odnosu s ciljem osiguravanja potrebnih uvjeta za usklađivanje obveza u sportskoj karijeri i radnom mjestu, kao i pomoći u nastavku školovanja i/ili prekvalifikaciji.

---

¹ Kategorizirani sportaši su oni sportaši koji su ostvarili određene sportske rezultate ili poredak na natjecanjima koja organiziraju ili koja su pod jurisdikcijom nacionalnih sportskih saveza, odnosno koja organizira ili su pod jurisdikcijom međunarodnoga sportskog saveza koje priznaje Međunarodni olimpijski odbor, odnosno Međunarodni paraolimpijski odbor i Međunarodni sportski savez gluhih ili koji je član Općega udruženja međunarodnih sportskih saveza, te se slijedom takvoga sportskog rezultata, sukladno kriterijima kategorizacije za pojedini sport, razvrstava u određenu kategoriju sportaša, te se o tome izdaje rješenje o kategorizaciji kao javna isprava.

² Kategorizacija sportaša primjenjuje se u svim športovima osoba s invaliditetom koji se provode u RH. Temelj za kategorizaciju je odgovarajući sportski rezultat ili poredak koji sportaš postigne na natjecanjima koja organizira ili koja su pod jurisdikcijom nacionalnog sportskog saveza, odnosno koja organizira ili su pod jurisdikcijom međunarodnog sportskog saveza kojega priznaje Međunarodni paraolimpijski odbor ili je član Općeg udruženja međunarodnih sportskih saveza (AGFIS). (Prema Pravilniku o kategorizaciji sportaša s invaliditetom, 2007).

³³ Caput-Jogunica, R. (2007) Stavovi i interesi hrvatskih sportašica o ravnopravnosti i obrazovanju. U: Cveniĉ, R. (ur.) Sportašica; od rezultata do karijere u sportu, Međunarodni seminar, Zagreb. str. 39-45.

Predložene smjernice temelje se na rezultatima dosadašnjih istraživanja i dobrim primjerima prakse pojedinih europskih država. Ovaj dokument je pisan prema preporukama Ekspertne skupine⁴ Europske komisije koje se navode u dokumentu „EU Guideliness on Dual Careers of Athletes“, koji je usvojen 16. studenog 2012. godine.

Dokument je podijeljen u 10 poglavlja u okviru kojih su navedene osnovne smjernice prema Europskoj uniji, navedeni su primjeri dobre prakse i predložene smjernice s obzirom na pojedino područje (sport, obrazovanje, zapošljavanje, zdravlje, financiranje, mobilnost sportaša, informiranje i prosljeđivanje informacije, vrednovanje rezultata i istraživanja). Preporuke razvoja dual karijere u Hrvatskoj definirane su s obzirom na iskustva aktivnih i bivših sportaša, uključujući i sportaše s invaliditetom te analizama stanja i zaključcima o obrazovanju i mogućnostima zapošljavanja predstavljenih na promocijskim danima „Karijera nakon sportske karijere“ u šest najvećih hrvatskih županija.⁵

U prilogu dokumenta je lista srednjoškolskih i visokoškolskih ustanova te imena aktivnih i bivših sportaša, uključujući i sportaše s invaliditetom koji su sudjelovali na promocijskim danima iznoseći osobna iskustva u usklađivanju obveza u obrazovanju i sportu.

Hrvatski olimpijski odbor u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske, od 2008. godine provodi niz aktivnosti usmjerenih na dual (dvojne) karijeru sportaša. S obzirom na kompleksnost dual karijere u sportu, važna je njena prepoznatljivost i priznatost od mnogobrojnih vladinih i nevladinih tijela nadležnih za sport, obrazovanje, gospodarstvo, zdravlje i financije.

Suradnjom na različitim razinama i pravovremenim informiranjem sportaša, izradom analiza mišljenja o potrebama i interesima sportaša uključujući i sportaše s invaliditetom te praćenjem postignutih rezultata i eventualnih prepreka u ostvarivanju istih, u sljedećem olimpijskom ciklusu očekujemo i vidljive očekivane rezultate:

---

⁴ Education & Training and Sport;

⁵ “Suradnja regionalnih i lokalnih jedinica samouprave u obrazovanju talentiranih sportaša i njihovoj karijeri nakon sportske karijere” projekt financiran iz programa EOC.

značajno manji broj mladih sportaša koji tijekom srednjoškolskog obrazovanja odustaju od sportske karijere i/ili obrazovanja zbog nemogućnosti uspješnog usklađivanja obveza, te što veći broj kategoriziranih sportaša na visokoškolskim ustanovama i po završetku studiranja osiguranom karijerom nakon sportske karijere.

Nadamo se osiguravanju poticajnih mjera i aktivnosti za zainteresirane bivše sportaše koji su odustali od školovanja da se po završetku karijere uključe u obrazovne programe koji će im omogućiti kvalitetniju karijeru nakon sportske karijere.

Autorice dokumenta
Prof. dr. sc. Romana Caput-Jogunica
Biserka Vrbek, dipl. iur.

1. UVOD

Izrada nacionalnog dokumenta kojim bi se predložile smjernice razvoja karijere nakon sportske karijere obveza je svih članica Europske unije, te je propisana EU radnim planom za sport 2011.- 2014. (EU Work Plan for Sport 2011-2014). **Dokument Europske komisije** koji predstavlja osnovu za izradu nacionalnih smjernica temeljen je na rezultatima istraživačkih projekata i stručnih radova, te na praktičnim iskustvima dual karijere iz pojedinih europskih država. Republika Hrvatska kao nova članica Europske unije obvezna je usklađivati zakonodavni okvir te slijediti preporuke. Jedna od preporuka temeljena na većem broju stručnih studija i rezultata europskih projekata o dual karijeri sportaša⁶ je **izrada nacionalnog dokumenta razvoja karijere nakon sportske karijere** u okviru kojeg će se obuhvatiti potrebe svih mladih talentiranih sportaša i sportašica, uključujući i sportaše s invaliditetom.

Usvajanjem dokumenta o razvoju karijere nakon sportske karijere neutralizirala bi se česta pojavnost prema kojoj karijera sportaša u velikom broju slučajeva ovisi o dobroj volji, osjetljivosti i razumijevanju nadređenih u odgojno-obrazovnom sustavu i sportu. Ovim dokumentom želi se istaknuti potrebe kategoriziranih sportaša u obrazovanju i zapošljavanju te predložiti mjere i aktivnosti koje bi trebala provoditi vladina i nevladina tijela nadležna za poslove obrazovanja, sporta i zapošljavanja s ciljem osiguranja posebnih uvjeta i potpore kategoriziranim sportašima tijekom obrazovanja i sportske karijere kao i u nastavku obrazovanja i/ili zapošljavanju nakon sportske karijere.

Prema smjernicama Europske komisije, u dual karijeri sportaša potrebno je pozornost usmjeriti i na:

- osiguravanje kvalitetnog razvoja mladih sportaša (rana specijalizacija u sportu),
- uspostavljanje ravnoteže između obveza u sportu i obrazovanju te kasnije obveza u sportu i obveza na radnom mjestu i

---

⁶ EU Strategy for Equality between Women and Men (2010-2015), Convention on the Rights of Persons with Disabilities, UN GA 2006 i EU EU Guidelines on Dual Careers of Athletes

- osiguravanje skrbi i potpore (stručne pomoći) kategoriziranim sportašima koji su završili sportsku karijeru, osobito sportaša koji su neplanirano morali prekinuti sportsku karijeru a zainteresirani su za nastavak školovanja i/ili zapošljavanje (samozapošljavanje).

U velikom broju europskih država postoje raznovrsni pravni dokumenti o talentiranim i vrhunskim sportašima, no često su usmjereni i reguliraju samo jedan segment karijere sportaša.

U Hrvatskoj je obrazovanje kategoriziranih sportaša propisano Zakonom o športu (članak 7., stavak 4.) *“Kategorizirani sportaš može upisati, pohađati i završiti osnovno i srednjoškolsko obrazovanje prema posebnim uvjetima koje pravilnikom propisuje ministar, a visokoškolsko obrazovanje samo ako to nije protivno načelima autonomije sveučilišta.”* i stavkom 5. *“Sportaš koji je nastupajući za Republiku Hrvatsku osvojio medalju na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama i olimpijskim igrama gluhih ima pravo na subvenciju školarine za studij na visokom učilištu. Sredstva za školarinu će se osigurati u državnom proračunu.”* Osim Zakona o športu, Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (članak 81. stavak 1. i 2.) : *“Učenici koji imaju status kategoriziranog sportaša sukladno odredbama Zakona o sportu, posebno daroviti učenici u umjetničkom području i učenici koji se pripremaju za međunarodna natjecanja, mogu završiti školu pohađanjem nastave ili polaganjem ispita u vremenu za polovinu duljem od propisanog trajanja⁷ upisanog programa. Odredbe o pohađanju nastave i polaganju ispita učenika iz stavka 1. ovog članka uređuje se statutom škole.”* U pripremi propisa o uvjetima školovanja sportaša predlaže se: u svrhu omogućavanja učenicima – kategoriziranim sportašima ispunjavanje obveza u školovanju i uspješnost u sportu, obveza škole je omogućiti i općim aktom škole propisati posebne uvjete školovanja kao što su 1. izostajanje s nastave iz razloga sportskih obveza uz prethodnu suglasnost škole, 2. koordinatore ukoliko postoji interes sportaša, 3. odgoda usmene te pismene provjere znanja ukoliko za to postoje opravdani razlozi, kao i 4. obveze sportaša o pravovremenom informiranju škole, suradnja sa školom i dr.

---

⁷ *Ministarstvo je u suradnji s HOO izradilo tumačenje odredbe o pravu na pohađanjem nastave ili polaganje ispita u vremenu za polovinu duljem od propisanog trajanja upisanog programa: “Učenici sportaši mogu završiti školu u za polovinu duljem vremenu od propisanog trajanja programa (ako program traje 4 godine, onda takav učenik može završiti svoje obrazovanje u najviše 6 godina). Srednja škola svojim statutom uređuje pohađanje nastave i polaganje ispita tih učenika. Svaki učenik je poseban slučaj, pa je moguće i da učenik završi primjerice I. razred u godinu i pol, tj. da u drugom polugodištu upiše II. razred isl. Radi te vrste fleksibilnosti je i dano školama da taj postupak uređuje statutom.”*

Dokumenti koji su u pripremi su: 1. Odluka o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole u školskoj godini 2014./2015., 2. Poticanje što većeg broja visokoškolskih ustanova na primjenu Preporuke o uvjetima studiranja kategoriziranih sportaša, odnosno Prijedlog izrade minimalnih elemenata/standarda za studente kategorizirane sportaše u visokom obrazovanju. Prema dobrom primjeru prakse Mađarskog olimpijskog odbora i mađarskih sveučilišta u razmatranju je potpisivanje sporazuma o suradnji u svrhu osiguravanja uvjeta i podrške školovanja kategoriziranih sportaša između HOO-a i partnera u projektu Sportaši i obrazovanje (2012. - 2016.) kao što je Rektorski zbor visokih učilišta Republike Hrvatske.

Posljednjih godina i vladina i nevladina tijela u sportu i obrazovanju počela su usmjeravati više pažnje i na određen način više skrbiti o programima karijere sportaša (projekti Hrvatskog olimpijskog odbora i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske) te karijere nakon sportske karijere (suradnja Hrvatskog olimpijskog odbora s Ministarstvom obrane). Jedan od glavnih ciljeva je prevenirati neplanirani prekid sportske karijere zbog neispunjavanja planiranih rezultata u sportu koji može biti između ostalog posljedica nemogućnosti uspješnog usklađivanja obveza u sportu i obrazovanju i/ili usklađivanja obveza u sportu i na radnom mjestu.

U Hrvatskoj se posljednje desetljeće intenziviraju aktivnosti usmjerene na osvješćivanje javnosti o potrebi osiguravanja posebnih uvjeta i podrške mladim talentiranim i kategoriziranim sportašima tijekom obrazovanja provedbom projekta Kategorizirani sportaši u sustavu obrazovanja u razdoblju od 2008. do 2011. godine, te projekta koji je u tijeku „Sportaši i obrazovanje 2012.-2016“. Nacionalno vijeće za sport je na 5. sjednici održanoj 2. veljače, 2011. godine donijelo stručno mišljenje u svrhu poticanja nastavka aktivnosti koje mogu potaknuti nadležna tijela i subjekte za obrazovanje i sport da u okviru svojih nadležnosti provedu predložene aktivnosti, a u cilju osiguravanja uvjeta u obrazovnom procesu koji mogu pridonijeti usklađivanju obveza u školovanju i obveza u sportu.

Preporuke Nacionalnog vijeća za sport su sadržajno podijeljene u nekoliko cjelina s obzirom na sustav i nadležnosti u obrazovanju i sportu te se nalaze u prilogu. Prijedlog konkretnih aktivnosti koje je predložilo Nacionalno vijeće za sport bit će sadržano u poglavlju preporuka primjene dual karijere.

U okviru projekta „Sportaši i obrazovanje 2012.-2016.“⁸ tijekom 2013.godine organizirani su promocijski dani „Karijera nakon sportske karijere“⁹ u šest najvećih hrvatskih županija s ciljem osvješćivanja javnosti i povezivanja vladinih i nevladinih tijela u sportu, obrazovanju i zapošljavanju. Aktivni i bivši sportaši, uključujući sportaše s invaliditetom promovirali su dual karijeru sportaša navodeći osobna iskustva, (ne)razumijevanje i potporu sredine te planove za karijeru nakon sportske karijere. Na promocijskim danima predstavljeni su dobri primjeri prakse pojedinih odgojno-obrazovanih ustanova u srednjoškolskom i visokoškolskom obrazovanju koje osiguravaju posebne uvjete školovanja i podršku sportašima. U Dubrovniku, Zagrebu i Osijeku predstavljena je analiza stanja i mogućnosti zapošljavanja sportaša nakon sportske karijere u sportu i srodnim djelatnostima te mjere koje pruža Zavod za zapošljavanje usmjerene na karijeru nakon sportske karijere.

Karijeru sportaša dijelimo u nekoliko faza koje ovise o posebnostima sporta i ostalim čimbenicima kao što su spol i osobne sposobnosti. Generalno analizirajući, vrhunac dual karijere u većem broju sportova, sportaši postižu u razdoblju od 15 do 20 godine, u vrijeme adolescencije i/ili puno ranije tijekom školskog dječjeg doba (7-9 godina) i/ili pred-puberteta (10-12 godina) u sportovima kao što su sportska gimnastika, klizanje, plivanje, skokovi u vodu i dr.

---

⁸ Usvojen na sjednici Vijeća HOO u lipnju 2012. godine te se provodi uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske. Koordinatorice projekta su izv. prof. dr. sc. Romana Caput-Jogunica i Biserka Vrbek, dipl. iur., pomoćnica glavnom tajnika HOO.

⁹ Projekt Suradnja regionalnih i lokalnih jedinica samouprave u obrazovanju talentiranih sportaša i njihovoj karijeri nakon sportske karijere/ "Cross-sectoral actions of the Croatian Local and Regional Self-Government Units for Talented Athletes' Education and their Career after Sports Career" (program potpore European Olympic Committees (EOC).

Rezultati mnogobrojnih stručnih studija ističu značajnu povezanost obrazovnog, psiho-socijalnog i profesionalnog segmenta u dual karijeri sportaša. Promjenom škole i/ili mjesta boravka zbog promjene sportskog kluba i/ili boljih uvjeta obrazovanja i treninga, sportaš često prekida prijateljstva. Analizom na sportašima-srednjoškolcima i sportašima-studentima utvrđen je manji postotak učenika i studenata (4-6%) koji je promijenio školu i/ili studijskih program zbog promjene sportskog kluba, mjesta boravišta i/ili radi boljih uvjeta za treninge i mogućnosti usklađivanja obveza u nastavi i sportskom klubu. Osobito je osjetljivo razdoblje prelaska mladih talentiranih sportaša u višu kategoriju što podrazumijeva znatno veće obveze u trenažnom procesu koje mogu biti povezane s različitim tranzicijama u razvojnom razdoblju (pubertet – adolescencija - post-adolescencija - odraslost), u obrazovnom sustavu (srednjoškolsko u visokoškolsko), i/ili u poslovnom, odnosno karijernom napredovanju (završetak školovanja – zapošljavanje). Stručne analize i studije posebno ističu važnost osiguravanja stručne pomoći i/ili savjetodavnog tima u prethodno opisanim procesima promjene okoline sportaša.

Rezultati mnogobrojnih međunarodnih istraživanja ističu zabrinjavajuće podatke prema kojima godišnje sportsku karijeru prekida oko jedna trećina mladih talentiranih sportaša u dobi od 10 do 17 godine budući da su zahtjevi sve veći (broj sati treninga, intenzitet rada i dr.) i da je u velikom broju slučajeva vrlo teško uskladiti obveze u školovanju i sportu¹⁰. Prema posljednjoj studiji o financiranju sporta¹¹, u Hrvatskoj je registrirano 217.808 sportaša i znatno manji broj 40.557 sportašica čiji broj se značajno smanjuje od kadetske do seniorske kategorije.

Istraživanje za potrebe projekta „Sportaši i obrazovanje 2012.-2016.“ kao i za izradu ovog dokumenta, provedeno je u suradnji s Hrvatskim školskim sportskim savezom na uzorku 654 srednjoškolaca-sportaša, sudionika Državnog prvenstva srednjoškolskih sportskih društava, 2013. godine. Rezultati istraživanja ističu da se 193 učenika, odnosno 31,74% susretalo s problemom ponekad, dok je 46 učenika, odnosno 7,56% imalo često problem uspješnog ispunjavanja obveza u školi i u klubu.

---

¹⁰ Iz dokumenta EU guidelines on Dual Careers of Athletes

¹¹ Financiranje sporta u Republici Hrvatskoj, istraživački projekt Instituta za javne financije, 2012.

U srednjoškolskom obrazovanju problem usklađivanja je prisutan kod većeg broja učenika-sportaša: 262 (43,1%) je imalo ponekad, a 62 (10%) često probleme kod ispunjavanja obveza u školi i sportskom klubu.

U svrhu sprečavanja naglog prekida karijere u sportu i/ili obrazovanju važnu ulogu ima upoznavanje javnosti o potrebnoj podršci i posebnim uvjetima (ne povlasticama) tijekom školovanja mladih sportaša kao i informiranje sportaša o dual karijeri i njenim mnogobrojnim pozitivnim učincima.

U stručnim preporukama usmjerenim na osvješćivanje mladih talentiranih sportaša o mnogobrojnim pozitivnim utjecajima dual karijere u sportu posebno se naglašava:

- Korisnost sa zdravstvenog aspekta (ravnotežni stil života, reduciranje stresa, kvaliteta života)
- Usvojene kompetencije: odgovornost, samopouzdanje, kondicijske sposobnosti, upornost, radne navike, motiviranost, organiziranost i dr.)
- Socijalna korisnost (prijateljstva, široka socijalna mreža i sustav potpore)
- Korisnost u karijeri nakon sportske karijere (planiranje završetka karijere, adaptacija nakon prekida karijere)
- Bolja mogućnost zapošljavanja (veće mogućnosti, bolje plaćeni posao).

Na nacionalnoj razini, mogu se očekivati učinci u pozitivnom imidžu obrazovanih sportaša koji će biti primjerom mladim sportašima i koji će na reprezentativan način predstavljati Hrvatsku u svijetu.

1.1. Opće smjernice

1. Talentirani (perspektivni) i vrhunski sportaši, jednom riječju svi kategorizirani sportaši, uključujući i sportaše s invaliditetom trebaju biti prepoznati kao **posebna populacija u relevantnoj zakonskoj regulativi**. Taj status treba biti osiguran putem **uspostavljanja kvalitetne suradnje** između svih nadležnih tijela u sportu i obrazovanju, osobito vladinih tijela nadležnih za poslove sporta, obrazovanja, zapošljavanja, obrane, unutarnjih poslova, ekonomije,

zdravlja i financija, te sportskih organizacija, obrazovnih ustanova, poslodavaca i drugih.

2. Tijela državne uprave nadležna za sport, obrazovanje i zapošljavanje trebaju razmotriti uspostavljanje **međusektorskog tijela koje će skrbiti o koordinaciji, suradnji, primjeni i praćenju mjera i aktivnosti dual karijere talentiranih i vrhunskih sportaša uključujući i sportaše s invaliditetom.** S obzirom na sve manji broj sportašica u odnosu na broj sportaša u seniorskim kategorijama, potrebno je predložiti poticajne mjere za uključivanje i ostanak u sportu što većeg broja mladih talentiranih sportašica, uključujući i sportašice s invaliditetom.
3. **Državna tijela nadležna za karijeru sportaša dužna su donijeti nacionalne smjernice dual karijere temeljene na osnovu EU smjernica i posebnosti nacionalnog sporta i kulturnih razlika.** Osim dokumenta, važno je razmotriti potpisivanje sporazuma između partnera nadležnih za karijeru sportaša i karijeru nakon sportske karijere.

2. SPORT

Sportske politike trebaju više pažnje posvetiti talentiranim i vrhunskim sportašima u kombiniranju karijere u sportu, u obrazovanju i/ili zapošljavanju, odnosno sportu i na radnom mjestu. Vlada i njena tijela u državama Europske unije imaju važnu ulogu u nacionalnim strategijama i zakonodavnom okviru sportskih politika. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske, nadležno za sport, sportske politike, zakonsku regulativu i financiranje, treba dati smjernice primjene dual karijere organiziranjem suradnje većeg broja ministarstava i usmjeravanjem sredstava tijelima koja prepoznaju važnost i koja su spremna dati potporu dual karijeri sportaša.

Ključnu ulogu u dual karijeri sportaša osim navedenih institucija i tijela imaju roditelji i treneri. Uloga roditelja i trenera je važna u razvoju osobnih i socijalnih kompetencija mladog sportaša. U obrazovnim programima osposobljavanja i obrazovanja trenera potrebno je usmjeriti pažnju na usvajanje kompetencija koje omogućuju treneru razumijevanje i prepoznavanje rizika s kojima se susreću mladi sportaši, a koji nisu direktno povezani sa sportskim treningom. Analize istraživanja ističu povezanost stavova i ponašanja mladih sportaša sa stavovima i ponašanjem njihovih trenera.¹²

Sportske organizacije (zajednice sportova, nacionalni savezi, sportski klubovi) trebaju usmjeriti više pažnje na dual karijeru sportaša i **donijeti propise i akcijske planove** u okviru kojih će se razraditi mjere i aktivnosti te obveze sportaša i klubova, odnosno saveza i zajednica sportova s obzirom na interes sportaša, raspoloživu infrastrukturu i ostale uvjete (blizina obrazovne ustanove, stručna pomoć i potpora, suradnja s obrazovnom institucijom, suradnja s poslodavcem i dr.).

Karijera mladih sportaša, započinje u dobi od 10-12 godine (faza rane specijalizacije), u vrlo osjetljivom razvojnom razdoblju puberteta). S obzirom na znatno veći intenzitet u trenažnom procesu (broj treninga, trajanje i volumen rada) u tom razdoblju važno je voditi brigu o mentalnom i tjelesnom razvoju svakog mladog sportaša. U dokumentu EU smjernica predlaže se **sportskim organizacijama izraditi etička pravila i kriterije koji se trebaju poštivati u razvojnom procesu svakog mladog sportaša**, a koja preveniraju bilo kakve oblike diskriminacije (spol, rasa, religija, seksualnost i dr.) te uvažavaju privatnost, poštivanje i ravnotežu ostalih obveza važnih za mladog i talentiranog sportaša.

---

¹² Tušak, M. (2011) Tušak, M. (2011). Ethical behaviour of coaches. In Caput-Jogunica, R. and Psilopoulos Y. (Eds.) Sport as part of culture: Fair play is a part of sports culture, Proceeding book of the 17th European Fair Play Congress, Poreč, 2011, pp 33-36. Croatian Olympic Committee.

Uspješna dual karijera sportaša ovisi o učinkovitoj potpori u sportu, obrazovanju, te svim ostalim životnim situacijama (zdravlje i stabilnost obitelji, financijska stabilnost, kvaliteta života), odnosno suradnji i komunikaciji sportaša s roditeljima, trenerom, izbornikom te svim drugim osobama koje na direktan i/ili indirektan način sudjeluju u procesu razvoja mladog sportaša.

Dobri primjeri prakse ističu potrebu uključivanja vrhunskih sportaša u vladina tijela i njihovo aktivno sudjelovanje u procesu donošenja odluka u djelatnosti sporta. Sportaši tijekom sportske karijere usvajaju mnogobrojne kompetencije od kojih posebno ističemo odgovornost, donošenje odluka, upornost, radne navike, timski rad i prilagodljivost na nove situacije, etičnost kao i druge prepoznate i tražene kompetencije u procesu zapošljavanja.

Sportske organizacije trebaju voditi brigu o sportašima nakon sportske karijere osiguravajući im mogućnost sudjelovanja u pojedinim tijelima. Posljednjih nekoliko godina Hrvatski olimpijski odbor uključuje veliki broj aktivnih i bivših vrhunskih sportaša u rad svojih tijela (Vijeće, u rad nacionalnih saveza, komisije, odbori, sportske zajednice...). Pojedini bivši vrhunski sportaši su članovi Nacionalnog vijeća za sport, a oni koji imaju interes za rad u visokom obrazovanju zapošljavaju se u gradskim uredima za sport, na fakultetima kineziologije i srodnim studijima te u srodnim djelatnostima ovisno o interesima i potrebama.

Uključivanjem sportaša u rad vladinih i nevladinih tijela istovremeno pridonosi većem osvještavanju uloge obrazovanja tijekom sportske karijere i njegovoj ulozi i većim mogućnostima zapošljavanja nakon završetka sportske karijere.

Razumijevanje i potpora sportašima od sportskih organizacija te kvalitetna suradnja s ostalim nadležnim tijelima i osobama može značajno pridonijeti uspješnoj dual karijeri većeg broja sportaša, te prevenirati odustajanje od sporta i/ili obrazovanja tijekom karijere sportaša.

Prema EU smjernicama potrebno je osnivati i/ili osnaživati ulogu postojećih **nacionalnih sportskih trening centara te lokalnih i/ili regionalnih tzv. sportskih akademija**, gdje se mogu okupiti svi talentirani sportaši (stariji od 12 godina) iz različitih sportova. Upravljanje centrima može biti od strane Ministarstva, Olimpijskog odbora i/ili privatne kompanije. U trening centrima, sportaš treba imati osigurane standarde za trening, dijagnostiku, zdravstvenu skrb, obrazovanje i ostalu uslugu (prehrana, teretane, bazeni, društveni sadržaji) potrebnu za kvalitetan trenažni

proces i postizanje ciljeva i očekivanih rezultata na velikim sportskim natjecanjima. Značajnu potporu i doprinos trebaju dati sveučilišta i ostale visoko obrazovane ustanove u segmentu osnivanja i osiguravanja znanstveno-stručnog rada sportskog(ih) instituta.

Stručna potpora u dual karijeri sportaša trebala bi biti organizirana od **strane lokalne i/ili regionalne samouprave**, sportaša, trenera, sportskih tijela i obrazovnih institucija. Organizacija stručne potpore treba zadovoljiti sljedeće kriterije: 1. Angažman sportskog psihologa i/ili drugih stručnih osoba kvalificiranih za stručnu pomoć u planiranju karijere sportaša, 2. Izradu smjernica i/ili informativnog materijala o mogućnostima školovanja, osobito liste odgojno-obrazovnih ustanova koje su osigurale potrebne posebne uvjete i podršku kategoriziranim sportašima, te 3. Informativni materijal o mogućnostima zapošljavanja sportaša, doškovanja, usavršavanja i dr.

Kao primjeri kvalitetnih programa organizirane stručne potpore koji se provode u pojedinim europskim državama navode se: TASS (Talented Athletes Scholarship Scheme, Velika Britanija), KADA (Austria), Study& Talent Education Programme (Belgija), Athletes Study and Career Services (Finska) te Tutorsport (Španjolska).

2.1. Smjernice

4. **Državne i privatne ustanove trebale bi propisati dokument kojim će se regulirati obveze ustanove i obveze sportaša (npr. sporazum, ugovor i sl.).** U dokumentu o dual karijeri je potrebno precizno odrediti strategiju, plan aktivnosti i obveze sportaša, te osigurati izvore potrebnih financijskih potraživanja za dual karijeru sportaša. Izuzetno važan segment takvog sporazuma je sigurnost i napredak mladog sportaša. Nadležna sportska tijela trebaju prepoznati obrazovne ustanove i trening centre kao dio jedinstvenog sustava koji omogućava dual karijeru sportaša i ostale ugovorne obveze.
5. Sportski centri (nacionalni i/ili regionalni) za vrhunске sportaše trebaju zadovoljiti sljedeće minimalne zahtjeve:
  - Osigurani kvalitetni uvjeti za sportski trening i za nastavak obrazovanja sportaša,

- Kvalificirano osoblje uključujući posebno kvalificirano osoblje za sportaše s invaliditetom,
  - Stručna potpora u vidu medicinske usluge, psihologa te savjetnika za pomoć u obrazovanju i karijeri),
  - Kvaliteta sportske infrastrukture i potrebne opreme,
  - Transparentnost prava i obveza sportaša (kodeks ponašanja, suradnja s pravobraniteljstvom)
  - Suradnja s članovima obitelji i trenerom u svrhu kvalitetnije socijalne potpore sportaša tijekom njegove karijere.
6. Sportske organizacije i obrazovne ustanove trebaju poticati primjenu koncepta dual karijere **u ugovorima i kodeksima ponašanja trenera i drugih osoba u stručnom sportskom timu**. Nacionalni sportski savezi i obrazovne ustanove (škole, veleučilišta i sveučilišta) trebaju poticati izradu i provedbu posebnih uvjeta za školovanje sportaše te osigurati stručnu podršku sukladno potrebama i zahtjevima sportaša.
7. Sportska tijela u suradnji s obrazovnim ustanovama trebaju sa svim zainteresiranim partnerima **osigurati stručnu potporu sportašima**:
- U ekspertizi (stručnosti) za provedbu dual karijere primjerenu potrebama i mogućnostima svih uključenih u proces razvoja mladog sportaša,
  - Stručnu potporu dual karijere za sve prepoznate mlade i vrhunske sportaše (osobito u situacijama neplanirane promjene u karijeri, kriznog menadžmenta i sl.), kao i ostale oblike stručne potpore sukladno potrebama sportaša. U tu svrhu predlaže se pripremiti analiza stanja i potreba s obzirom na posebnosti sporta u suradnji s imenovanim koordinatorima nacionalnih sportskih saveza i sportskih zajednica.
8. Članovi stručnog tima i svi ostali eksperti uključeni u sustav stručne potpore trebaju biti kompetentni i kvalificirani te bez prekršajnih prijava u vezi s djecom, fizičkim i/ili seksualnim zlostavljanjem. **Kvalifikacije i potvrda (licenciranje, certifikati i dr.) trebaju biti određeni Nacionalnim kvalifikacijskim okvirom za obrazovne ustanove usklađenim prema Europskom kvalifikacijskom okviru**. Organizacija stručnih seminara za trenere u svrhu poučavanja i senzibiliziranja o dual karijeri sportaša na svim razinama.

3. OBRAZOVANJE

Prema dobrim primjerima prakse u obrazovanju sportaša prepoznata je potreba i važnost stručne potpore u obrazovnom procesu (mentora, tutora i/ili instruktora). U cilju prevencije ranog odustajanja od obrazovanja i/ili neplaniranog prekida sportske karijere radi nemogućnosti usklađivanja s obvezama u sportu, mnoge europske države uvele su mnogobrojne strukturalne (visoko kvalificirana radna snaga) i specifične mjere (mali razredi, prilagodbe s obzirom na posebnosti sporta i stupnjeve školovanja, različitost u obrazovnim programima). Obrazovne ustanove otvorene za potporu sportašima i sportu, istovremeno se profiliraju upisom sve većeg broja učenika i/ili studenata – sportaša. Mnoge članice Europske unije nastoje osigurati posebne uvjete u obrazovnim ustanovama koje mogu osigurati sportašima uspjeh u obrazovanju i sportu, od kojih posebno ističemo fleksibilnost školovanja u pohađanju škole i ispitivanju, mogućnost izostanka s nastave radi priprema i odlazaka na natjecanja, dodjeljivanje stipendija i suradnja sa sportskim klubovima.

U pojedinim sportovima (sportska i ritmička gimnastika, tenis, plivanje) mladi perspektivni sportaši, u dobi od 6. - 11. godine, nalaze se u fazi rane specijalizacije koju karakterizira svakodnevni veći intenzitet treninga radi priprema za velika natjecanja. U dokumentu EU smjernica dual karijere sportaša¹³ navodi se potreba osiguravanja dual karijere već u osnovnoškolskom obrazovanju, osobito u senzibiliziranju okoline zbog fleksibilnosti školovanja mladih sportaša, te stručne pomoći nastavnika (mentora i sl.) u situacijama većeg izostanaka s nastave tijekom polugodišta. Uspješnost dual karijere mladog sportaša ovisi o suradnji roditelja i trenera, odgojno-obrazovne ustanove i sportskog kluba. Posebno se zbog osjetljivog razvojnog perioda ističe potreba kontinuiranog praćenja cjelokupnog razvoja mladog sportaša kako bi se umanjile pojavnosti ozljeđivanja i pretreniranosti.

---

¹³ Kao dobar primjer prakse ističe se Belgija u kojoj prepoznati mladi perspektivni sportaši u gimnastici, plivanju, tenisu i drugim sportovima mogu izostati s nastave 6 sati tjedno, te 10 dana u godini radi odlazaka na sportska natjecanja.

Veći broj europskih država osigurava kombinaciju sporta i obrazovanja u specijalnim školama za sportaše, obično na razini srednjoškolskog obrazovanja. U Hrvatskoj mladi sportaši imaju izbor upisa u Športsku gimnaziju u Zagrebu i/ili gimnazije s razrednim odjeljenjima za sportaše¹⁴. Program rada u takvim školama je maksimalno prilagodljiv potrebama sportaša s obzirom na posebnosti sporta (mogućnost sportskog dopusta, dogovaranja ispitivanja i dr.). Problem u Hrvatskoj je nedostatak prateće kvalitetne sportske infrastrukture, osobito prilagođenost sportskih objekata i ostale infrastrukture za potrebe sportaša s invaliditetom.

Prema EU smjernicama, za sportaše u srednjoškolskom obrazovanju potrebno je osigurati mogućnost produženog školovanja, koordinatora i/ili mentora¹⁵, mogućnost rješavanja obveza putem tehnologija dostupnih informatičko komunikacijskih tehnologija, potpora tzv. „buddy system“ – definirana pomoć prijatelja ili druge stručne osobe osobito za sportaše koji često izostaju s nastave te prilagođenost ispitivanja.

*U Hrvatskoj jedan manji broj srednjoškolskih i visokoškolskih ustanova, osobito privatnih ustanova osigurava posebne uvjete i podršku za učenike i studente – sportaše. U prilogu ovog dokumenta je **lista ustanova** predstavljenih na promocijskim danima „Karijera nakon sportske karijere“ u kojoj se navode aktivnosti koje osiguravaju ustanove za sportaše. Dobar primjer prakse predstavljen je u Gimnaziji „Gaudeamus“ u Osijeku u kojoj učenici koji imaju stipendiju škole pomažu učenicima-sportašima koji veći dio godine nisu u mogućnosti redovito sudjelovati na nastavi zbog sudjelovanja na pripremama i sportskim natjecanjima.*

Kvaliteta srednjih škola za sportaše ovisi o propisanim posebnim uvjetima i njihovoj primjeni u praksi, suradnji sa sportskim klubom i/ili savezom te kvalifikaciji i motivaciji stručnog kadra u školi. Drugi dio dual karijere, sportski, ovisi o kvaliteti trenera kao i o njegovoj svijesti i potpori mladom sportašu u usklađivanju obveza u sportu i školovanju, te mehanizmima praćenja razvoja i uspješnosti mladog sportaša.

Europska komisija predlaže da se u segmentu praćenja kvalitete dual karijere provodi **akreditacija škola koje su spremne osigurati posebne uvjete i prilagoditi se**

¹⁴14 Gimnazija „Fran Galović“, Koprivnica, Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka, Salezijanska klasična gimnazija, Rijeka, Gimnazija Vladimira Nazora, Zadar, I. gimnazija, Osijek, V. gimnazija „Vladimir Nazor“, Split, Gimnazija Dubrovnik, Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

¹⁵ U Danskoj se plaća stručna pomoć (tutorstvo) jedan sat svakog dana izostanka sportaša od strane Olimpijskog odbora i/ili nacionalnog saveza. **U Švedskoj postoji tim stručnjaka financiran od Švedske sportske federacije koji obilaze sportaše od 16. - 19. godine i koordiniraju sa školama treninge i obveze školovanja, dogovaraju i predlažu smještaj sportašima gdje su kvalitetniji uvjeti i dr.** (str. 18 EU dokumenta)

potrebama sportaša, uključujući i sportaše s invaliditetom te surađivati sa sportskim savezima i klubovima. Praćenje kvalitete uvjeta i organizacije škole je važno za kvalitetno obrazovanje sportaša i mogućnost nastavka školovanja na sveučilištima i/ili veleučilištima.

*Dual karijera ostvariva je u strukovnom obrazovanju koje nudi završnost po završetku školovanja i mogućnost zapošljavanja. Pozitivna iskustva su u pojedinim europskim državama **gdje strukovno obrazovanje (akademije, visoke škole) surađuju sa sportskim savezima i/ili sportskim klubovima u obrazovanju sportaša za obavljanje stručnih poslova: sportski instruktor, trener i dr. pokazujući na taj način mogućnost uključivanja i izrade novih obrazovnih programa za zapošljavanje u sportu***¹⁶.

Kombinacija usklađivanja nastavka obrazovanja i sportskog treninga postaje kompleksnija **u visokoškolskom obrazovanju** (sveučilište, veleučilište, visoke škole). U tom razdoblju, veći broj sportaša doživljava velike promjene od mjesta boravka, promjene sredine, promjene kluba i trenera. Prema dosadašnjim spoznajama **u tom razdoblju vrlo je važna stručna potpora sportaša u vidu savjetodavnog stručnog tima za karijeru sportaša i/ili koordinatora ili ureda na sveučilištu** gdje će sportaš osim potpore dobiti potrebne informacije vezano za studij i eventualno propisane posebne uvjete studiranja.

Fakulteti kineziologije su prilagođeni potrebama aktivnih kategoriziranih sportaša propisanim posebnim uvjetima u kojima nedostaje stručna podrška (mentor/tutor) i praćenje primjenjivanja posebnih uvjeta u praksi. Svake godine jedan manji broj hrvatskih sportaša ne uspijeva uskladiti zahtjevan studij kineziologije osobito u praktičnom djelu nastave s obvezama u sportu, te upisuje programe za osposobljavanje, usavršavanje i/ili izobrazbu trenera (akademija, fakulteti, savezi).

Pojedina europska sveučilišta imaju propisane posebne uvjete studiranja za vrhunske sportaše u okviru kojih se navodi fleksibilnost studiranja, učenje na daljinu, mentor/tutor i dr. Pojedina sveučilišta u suradnji s nadležnim ministarstvom omogućuju direktan upis vrhunskim sportašima – nositeljima medalja s Olimpijskih

¹⁶ **U Nizozemskoj**, Johan Cruyff College provodi program za vrhunske sportaše u svojim centrima u Nizozemskoj, u kojima aktivni vrhunski i bivši vrhunski sportaši mogu obrazovati u okviru trogodišnjeg i/ili četverogodišnjeg školovanja **za pomoćnog trenera, organizatora sportskih priredbi i za sportskog menadžera.** Program je odobren od Ministarstva za obrazovanje (str. 19 EU dokumenta)

igara i/ili Svjetskih prvenstava, dok se na većini europskih sveučilišta takvi rezultati posebno boduju prilikom upisa na studij.

Mogućnost studiranja i ispunjavanja većeg dijela studijskih obveza putem informacijsko komunikacijskih tehnologija (učenje na daljinu, Internet, skype i dr.) su od velike koristi osobito za sportaše koji veći dio godine nisu u mogućnosti prisustvovati na nastavi i vježbama. Njihova upotreba ovisi o posebnostima studijskog programa npr. društvenih i humanističkih područja (ekonomija, pravo, informatika, politologija i dr.), a mogućnosti korištenja s obzirom na potrebe i natjecateljski ciklus sportaša, osobito sportaša koji zbog priprema i natjecanja (npr. tenisači, jedriličari, skijaši i dr.) nisu u mogućnosti redovito sudjelovati na nastavi te izostaju veći dio školske i/ili akademske godine.

Na promocijskim danima utvrđen je veliki broj privatnih visokih škola i pojedinih studijskih programa koje omogućuju ispunjavanje obveza u studiju korištenjem svima dostupnim informacijsko komunikacijskih kanala (lista ustanova je u prilogu).

Sveučilište u Dubrovniku je za sada jedino hrvatsko sveučilište koje je usvojilo dokument¹⁷ o uvjetima studiranja kategoriziranih sportaša prema dokumentu **Preporuka o uvjetima studiranja kategoriziranih sportaša u visokom obrazovanju**, koji je usvojen na sjednici Rektorskog zbora, 2008. godine.

U praksi se i dalje pokazuje da navedene mjere često nisu dostatne te da mogućnost usklađivanja obveza u studiju i sportu kod većine sportaša u visokom obrazovanju ovisi o senzibiliziranosti osoba koje odlučuju u kreiranju politike studiranja na sveučilištu i/ili fakultetu. U dokumentu EU smjernica predlaže se radi informiranosti sportaša i veće transparentnosti u javnosti, **izraditi generalni sporazum između krovnih sportskih tijela i zainteresiranih sveučilišta, odnosno visokoobrazovnih ustanova kojim će se propisati minimalni uvjeti i standardi u visokom obrazovanju za sve kategorizirane sportaše, uključujući i sportaše s invaliditetom.**

---

¹⁷ Pravila studiranja za kategorizirane sportaše na preddiplomskim i diplomskim studijima Sveučilišta u Dubrovniku (16.10.2009.)

3.1. Smjernice

9. Državne ustanove nadležne za sport i obrazovanje s partnerima trebaju odrediti okvir dual karijere u sportu i školama koje mogu osigurati posebne uvjete i pružiti podršku sportašima (**fleksibilnost školovanja, prilagodba obrazovnog programa, učenje na daljinu, mentor ili drugi oblik stručne potpore** (*buddy system*, mogućnost korištenja sportske infrastrukture i ostalih usluga potpore).
10. Obrazovne ustanove i sportske organizacije trebaju razmotriti posebne mogućnosti za mlade sportaše u osnovnom obrazovanju koji su s obzirom na posebnosti sporta, u ranoj dobi od 6. - 11. godine, uključeni u ranu sportsku specijalizaciju koju karakterizira veliki intenzitet rada. Sukladno potrebama potrebno je planirati i **propisati modele suradnje škola i sportskog kluba**, radionice za roditelje, edukacija trenera) koje mogu prevenirati neželjene posljedice rane sportske specijalizacije (pretreniranost, ozljeđivanje, neplanirani prekid karijere i dr.).
11. Državne ustanove i sportske organizacije trebaju razviti okvir dual karijere u sportu i strukovnom obrazovanju propisivanjem posebnih uvjeta i podrške sportašima osnivanjem **međusektorskog tijela**, propisivanjem i usklađivanjem propisa u resoru financiranja, obrazovanja, sporta, zdravlja i gospodarstva.
12. Državne ustanove trebaju podržati i razviti **sustav akreditacije za obrazovne ustanove različitih obrazovnih programa** koje su propisale posebne uvjete za obrazovanje kategoriziranih sportaša. S obzirom na posebnosti razmotriti potrebu, interes i mogućnost akreditiranja i/ili uvođenja nekog drugog modela suradnje s Hrvatskim olimpijskim odborom (npr. potpisivanje sporazuma i sl.)
13. Obrazovne ustanove trebaju promovirati suradnju između obrazovnih ustanova u razvoju novih obrazovnih programa i u što većoj mogućnosti korištenja kvalitetnih i dostupnih informacijskih tehnologija koje mogu koristiti osobito sportaši koji veći dio godine borave izvan mjesta studija kao i druge posebne obrazovne skupine (studenti s invaliditetom) u ispunjavanju obveza prema studiju.

4. ZAPOŠLJAVANJE

Pojedine države Europske unije imaju razrađenu strukturu potpore u planiranju karijere sportaša, uključujući programe kojima se potiče suradnja između kompanija i vrhunskih sportaša u usklađivanju obveza u sportu i zahtjeva na radnom mjestu. U pojedinim državama, sportaši mogu raditi u vladinim i javnim ustanovama, u policiji, carini, transportnim kompanijama i dr. Prema EU dokumentu smjernica dual karijere u poglavlju zapošljavanja (str. 23 EU dokumenta) navedeni su različiti modeli zapošljavanja sportaša; kao dopunski posao ili kao obveze u promidžbi kompanije. Sportaši korisnici takvih modela su vrlo zadovoljni jer im je po završetku sportske karijere omogućen nastavak socijalne potpore i komunikacije te veće mogućnosti pronalaska zaposlenja.

Dosadašnje stručne analize statusa zaposlenih sportaša ističu velike probleme u zapošljavanju na radnim mjestima koja nisu usko povezana sa sportskom djelatnosti, te potrebu veće osjetljivosti poslodavaca o fleksibilnosti na radnom mjestu s obzirom na veća opterećenja i volumen rada pred sportska natjecanja, pritiska s obzirom na povećanu mogućnost ozljeđivanja koja može utjecati na radnu sposobnost i učinkovitost, višednevni odlazak na veća sportska natjecanja i dr. Osim poslodavca, sportaš je izložen određenom pritisku od strane trenera, stoga je za dual karijeru sportaša u zapošljavanju izrazito važna obostrana fleksibilnost i razumijevanje od poslodavca i trenera prema sportašu.

*Kao dobar primjer prakse navodi se **njemački lanac kompanija koji osigurava zainteresiranim sportašima stjecanje potrebnih znanja, vještina i kompetencija te zapošljavanje prilagođeno obvezama u vrhunskom sportu.** Sportski fond kompenzira eventualnu razliku troškova kompanijama koje zapošljavaju sportaše u slučaju nastalog gubitka. U ovim sustavima osobito se nastoji zapošljavati što veći broj vrhunskih sportašica i vrhunskih sportaša s invaliditetom.*

*U okviru promocijskih dana „Karijera nakon sportske karijere“ predstavljene su mogućnosti pojedinih područnih ureda Zavoda za zapošljavanje, ustanove koja posreduje za zapošljavanje i pruža dionicama informacije te omogućuje susrete s poslodavcima. Hrvatski zavod za zapošljavanje - područni uredi u Dubrovniku, Osijeku i Zagrebu svake godine provode mjere za poticanje zapošljavanja, a koje mogu koristiti sportske ustanove, klubovi i udruge: **1. Stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa i 2. Javni radovi te 3. za nezaposlene osobe pruža usluge usmjerene na pripremu za zapošljavanje, posredovanje pri zapošljavanju, profesionalno informiranje i savjetovanje, uključivanje u mjere aktivne politike zapošljavanja, informiranje o mogućnostima obrazovanja i uključivanja na tržište rada, te materijalnu pravnu zaštitu za vrijeme nezaposlenosti.***

*U 2013. godini Hrvatski zavod za zapošljavanje je počeo s provedbom mjere „**Garancije za mlade**“ (1. srpnja 2013.), te je paket mjera za mlade „**Mladi i kreativni**“ dopunio s dodatnih 11 mjera prvenstveno usmjerenih na mlade do 29 godina. **Mjere su usmjerene na podizanje kompetencija i pripremu mladih za zapošljavanje, a posebice poticanje i uključivanje mladih u poduzetništvo i razvoj organizacija civilnog društva.***

Sportaši trebaju poznavati tržište rada te načine kojima mogu pozitivno pridonijeti ostvarenju ciljeva ustanove i/ili kompanije u kojoj se zapošljavaju koristeći vještine i kompetencije koje su usvojili u sportu. **Jedan od prijedloga je da se u sponzorske ugovore uvrsti dual karijera gdje se poslodavac obvezuje da će po završetku sportske karijere sportaša omogućiti sportašu ispunjenje ugovorenih obveza** (npr. završetak školovanja, nastavak školovanja, usavršavanje, stalno zapošljavanje i dr.).

Vrlo osjetljivo razdoblje za sportaša, osobito ako nije planirano je prekid sportske karijere. Bivši sportaš treba prihvatiti status bivšeg sportaša te nastaviti sa školovanjem, razmotriti osobne ciljeve i obnoviti socijalnu komunikaciju s prijateljima.

U procesu planiranja završetka sportske karijere, dosadašnja istraživanja navode nekoliko ključnih čimbenika u procesu donošenja odluke o prestanku sportske karijere: 1.usmjereni na sport (stagnacija, ozljede i sl.) i 2. usmjereni na osnivanje obitelji, zapošljavanje i dr. **Tranzicijski proces sportaša je manje stresan ako je osigurana stručna pomoć u segmentu planiranja prestanka sportske karijere dok je sportaš još aktivan**, samostalnoj i dobrovoljnoj odluci sportaša te učinkovitoj podršci okoline i pravovremenom planiranju nastavka školovanja i/ili mogućnosti zapošljavanja sukladno interesima sportaša.

U pojedinim europskim državama propisana je garancija zapošljavanja i/ili regrutiranja određenog broja sportaša s obzirom na sport kojim se bave. Posljednjih nekoliko godina na inicijativu Hrvatskog olimpijskog odbora uspješno se započelo s regrutiranjem aktivnih vrhunskih sportaša (iz borilačkih sportova, veslanja, streljaštva i drugih srodnih sportova i disciplina), odnosno zapošljavanjem u ministarstvima nadležnim za obranu, unutarnje poslove i dr.

*U okviru promocijskih dana, sportaši su istaknuli problem ispunjavanja obveze stručne prakse nakon završetka studija. **Zavod provodi Zakon o poticanju zapošljavanja i Nacionalni plan poticanja zapošljavanja u sklopu kojih je definirana mjera stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa, koja omogućuje nezaposlenim osobama stjecanje prvog iskustva i radnog staža u stečenom zvanju** i na taj način podizanje konkurentnosti na tržištu rada i ispunjavanje uvjeta za polaganje stručnog ispita za zanimanja za koje je isti potreban.*

U istraživanju provedenom na 654 učenika-sportaša, odnosno 88,9% sudionika završnog natjecanja srednjih škola, na pitanje o interesima za studijske programe i školovanje za pojedine stručne poslove u sportu, analizom odgovora utvrđen je **najveći interes za nastavkom školovanja u društveno-humanističkim studijskim programima 385 (63,32%)** i za studijske programe biomedicinskog i prirodoslovnog znanstvenog područja 108 učenika (17,76%). Rezultati su u skladu s analizom odgovora na upitnik o interesima kategoriziranih sportašica u visokoškolskom obrazovanju, provedenog na uzorku 352 kategorizirane sportašice¹⁸ u suradnji s koordinatoricama Komisije za skrb žena u športu, 2007. godine. Sportašice su najviše zainteresirane za studije ekonomije poduzetništva, prava i kineziologije.

Na promocijskom danu „Karijera nakon sportske karijere“ održanom u Splitu (17. listopada, 2014.) predstavljeni su rezultati za sada jedinog istraživanja u Hrvatskoj o radnom statusu splitskih vrhunskih sportaša, na uzorku 73 vrhunska splitska sportaša od kojih su 12 aktivni sportaši. **U istraživanju su sudjelovali sportaši – olimpijci i sportaši koji su na velikim sportskim priredbama** (svjetsko i/ili europsko) osvojili medalju u olimpijskim sportovima. **Najveći broj sportaša ima završeno srednjoškolsko obrazovanje (42%)**, slijede sportaši s visokom stručnom spremom 14% sportaša, dok višu stručnu spremu ima 37%, a 7% sportaša status studenta. **Analizom o radnom odnosu, utvrđeno je da od 73 vrhunska sportaša,**

---

¹⁸ Caput-Jogunica, R. (2007). Stavovi i interesi hrvatskih sportašica o ravnopravnosti i obrazovanju. Međunarodni seminar Športašica od rezultata do karijere u športu. 39-46.

4 (5%) su nezaposlena, 12 (16%) je aktivnih sportaša dok je **29 (41%) zaposleno u sportu, a ostali 28 (38%) su zaposleni u drugim djelatnostima.** Najveći broj sportaša, njih 17 s visokom stručnom spremom je zaposlen u drugim djelatnostima, dok u sportu (treneri, tajnici i dr.) radi 55% sportaša sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem. Na osnovu analize obrazovnih postignuća i radnog statusa, autori istraživanja Munivrana i sur., zaključuju: **da je više od polovice vrhunskih splitskih sportaša uz zavidne sportske karijere uspjelo steći i visoku razinu obrazovanja (VSS ili VŠS). Sportaši sa završenim fakultetima imaju puno veće mogućnosti zapošljavanja u drugim djelatnostima, pa ih tako većina radi u društvenim i/ili privatnim tvrtkama koje nisu direktno povezane sa sportom.** Sportaši zaposleni u sportu su na rukovodećim mjestima u sportskim savezima (glavni tajnici, direktori reprezentacija), dok sportaši s nižom stručnom spremom u najvećem broju ostaju zaposleni u sportu, uglavnom kao treneri (u klubovima, reprezentaciji ili osobni treneri), a neki i kao tajnici i sl. u sportskim klubovima ili savezima. Nezaposleni vrhunski sportaši imaju srednju stručnu spremu.

Interes za stručne poslove u sportu iskazalo je 258 (42,43%) učenika, osobito za izobrazbu trenera (186 sportaša, 30,6%) te interes za obrazovne programe menadžera u sportu (41 sportaš, 6,74%).

Veći broj europskih država podupire inicijativu sportskih organizacija, akademske mreže i Olimpijskih odbora u pružanju podrške osobito u mogućnostima zapošljavanja u velikim kompanijama i sponzorima. Takva potpora, prema EU smjernicama trebala bi biti kontinuirana i učinkovita u: 1. pružanju informacija bivšim sportašima o mogućnostima zapošljavanja, traženim znanjima i vještinama, očekivanjima i zahtjevima poslodavca, 2. praćenju potencijalnih mogućnosti zapošljavanja i informiranja bivših sportaša¹⁹, 3. imenovanju kontakt stručne osobe koja surađuje s uredom za ljudske potencijale i s potencijalnim poslodavcima, 4. omogućavanje različitih oblika prilagođenih programa zapošljavanja u okviru kojih je moguće polaganje pripravničkog i/ili vježbeničkog staža, povremeno zapošljavanje,

¹⁹ **Sport Academy Network u Finskoj** informira sportaše o mogućnostima zapošljavanja i ostalim dodatnim savjetima ([www. huippu-urheilija.fi](http://www.huippu-urheilija.fi))

usavršavanje pohađanjem različitih trening programa pod stručnim mentorstvom, 5. uspostavljanje lokalne i regionalne mreže potencijalnih partnera u gospodarstvu, 6. identificiranje interesa sportaša o mogućnosti odlaska izvan mjesta stanovanja radi zapošljavanja i nastavka školovanja, usavršavanja i dr., 7. organiziranje različitih stručnih i znanstvenih okupljanja (konferencije, okrugli stol, radionice i dr.) u suradnji sa sportašima radi stjecanja novih znanja i vještina potrebnih nakon sportske karijere.

4.1. Smjernice

14. Državna tijela nadležna za sport i zapošljavanje trebaju uspostaviti suradnju i mrežu pratećih javnih i privatnih partnera koji omogućuju sportašima, uključujući i sportaše s invaliditetom kombiniranje sportske i stručne karijere u javnim ustanovama (vojska, policija, carina i dr.), u sportu i privatnom biznisu. Jedinice lokalne samouprave nadležne za gospodarstvo, sport, turizam i obrazovanje mogu organizirati sastanke sportaša s potencijalno zainteresiranim gospodarstvenicima u svrhu utvrđivanja interesa i potreba zapošljavanja.

15. Državna tijela i sve zainteresirane obrazovne ustanove i sportske udruge trebaju **u suradnji sa stručnim timom** pripremiti sportaše na prekid sportske karijere i planirati u suradnji sa sportašem njegovu karijeru nakon sportske karijere.

16. Hrvatski olimpijski odbor u suradnji s **Komisijom za sportaše i Klubom olimpijaca te sportskim zajednicama treba uspostaviti suradnju s područnim uredima Zavoda za zapošljavanje u svrhu pripreme i edukacije sportaša** (molbe, priprema za razgovor s poslodavcem, komunikacija i dr.) **za aktivno pronalaženje posla i/ili samozapošljavanje.**

17. **Suradnja resornih vladinih i nevladinih tijela u izradi obrazovnih programa u sportu i srodnim djelatnostima** koji će omogućavati zapošljavanje i/ili samozapošljavanje sportaša nakon sportske karijere.

18. **Osnivanje mreže o informiranju sportaša** o obrazovanju i mogućnostima zapošljavanja te dodatnim savjetima.

5. ZDRAVLJE

Ključni segmenti u dual karijeri su mentalno i tjelesno zdravlje, sigurnost i osobno zadovoljstvo sportaša. Bolest i ozljede mogu ozbiljno utjecati na trenažni proces i na rezultat na natjecanju. Osim toga bolest i ozljede mogu biti razlogom brojnih neželjenih emocionalnih stanja (depresija, anksioznost i dr.) te posljedično mogu pridonijeti financijskim poteškoćama sportaša i stručnog tima. Prema EU smjernicama, zdravlje sportaša je potrebno razmatrati kroz psihološku pomoć, medicinsku potporu i preventivne programe.

Psihološka pomoć je važna ne samo u planiranju prekida sportske karijere u tzv. tranzicijskom procesu sportaša, nego i u neplaniranim situacijama koje uzrokuju prekid karijere kao što su dugotrajne ozljede, promjena trenera, prekid karijere radi trudnoće, pozitivni test na doping, seksualno zlostavljanje i dr. Sportaše je potrebno educirati kako prihvatiti novonastale situacije koje u velikom broju slučajeva posljedično uvjetuju prekid sportske karijere. Psihološka pomoć smatra se ključnom u karijeri sportaša i trebala bi biti usmjerena na edukaciju, savjetovanje i potporu sportaša u snalaženju u različitim životnim situacijama izvan i u sportu.

Zdravstvene zakonske i preventivne aktivnosti protiv dopinga koje propisuje Bijela knjiga u sportu ističu potrebu bolje informiranosti i educiranosti mladih sportaša i sportašica po pitanjima doping supstanci, lijekova koji se izdaju na recept, a mogu ih sadržavati i njihovih posljedica na zdravlje i karijeru sportaša.

U Hrvatskoj je provedeno istraživanje na studentima sportašima s ciljem utvrđivanja zdravih životnih navika promatrano kroz varijable različitih rizičnih ponašanja za zdravlje.²⁰ Rezultati pilot istraživanja provedenog na 102 rukometaša i 81 rukometašica, članovima fakultetskih ekipa Sveučilišta u Zagrebu potvrđuju sklonost manjeg broja mladih sportaša eksperimentiranju s cigaretama, alkoholom i tzv. „uvodnim drogama (marihuana, hašiš, ecstasy, otapala i dr.) osobito u vrijeme

---

²⁰ Ćurković, S., Zvonarek, N. i Gričar, I. (2007). Stručne pretpostavke i potreba edukacije studenata sportaša o usvajanju zdravih životnih navika. Zbornik radova 16. Ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske, Poreč. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu; str. 282-290.

adolescencije, što navodi na potrebu **kvalitetne preventivne edukacije mladih sportaša o usvajanju zdravih životnih navika.**

U preventivskim programima dual karijere sportaša potrebno je educirati sportaše o ključnim segmentima s obzirom na posebnost sporta: pravilnosti tehnike izvođenja, o **oporavku nakon natjecanja, oporavku nakon putovanja, kvaliteti opreme i pomagala, kvaliteti prehrane** i ostalim segmentima koji mogu učinkovito pridonijeti uspješnosti i zdravlju sportaša tijekom i nakon sportske karijere.

Neke europske države imaju razrađene detaljne planove o zdravstvenoj zaštiti sportaša na nacionalnoj razini, no u većem broju europskih država o zdravstvenoj zaštiti sportaša skrbe sportske organizacije. U preglednom radu stanja i prevenciji iznenadne smrti sportaša kao problem ističe se neusuglašenost propisa o potrebi i vrsti kardiovaskularnog pregleda za sportaše. Preporuke Europskog kardiološkog društva uključuju anamnezu i to osobnu, obiteljsku, fizikalni pregled i elektrokardiogram. Razlike postoje i propisima učestalosti kardiovaskularnih pregleda; u Europi jedanput godišnje, u Americi jednom u dvije godine, a u nekim slučajevima svake tri godine.²¹ U Hrvatskoj prema Zakonu o sportu, preventivni pregledi sportaša obavljaju se dvaput godišnje, odnosno svakih šest mjeseci, no ukoliko je potrebno moraju se obaviti i izvanredno tijekom priprema za utakmicu. Opću i posebnu zdravstvenu sposobnost utvrđuje ovlašteni liječnik -specijalist sportske medicine, odnosno specijalist medicine rada i sporta. Ukoliko liječnik sportske medicine procijeni nužnost daljnjih dijagnostičkih pregleda, sportaša se upućuje na daljnju dijagnostičku obradu specijalistima izabrane specijalnosti.

Prema EU smjernicama posebna pozornost trebala bi biti usmjerena na poremećaje u prehrani sportaša, osobito anoreksiju kod sportašica u sportovima kao što su gimnastika (sportska i ritmičko-sportska), klizanje, sportovi izdržljivosti i sportovi kategorizirani prema tjelesnoj masi (borilački sportovi). Kao što je navedeno u uvodu i pojedinim poglavljima ovog dokumenta **posebno isticane**

---

²¹ Čalušić B. Četrdeset posto sportaša ima manje od 18 godina u vrijeme tragedije.
<http://www.novolist.hr/Lifestyle/Zdravlje-ljepota/Zdravlje/Cetrdeset-posto-sportasa-ima-manje-od-18-god>

ciljane skupine su mladi sportaši u osnovnoškolskom obrazovanju i sportaši s invaliditetom. Mjere usmjerene na ove ciljane skupine trebaju sadržavati **pravilnu redovitu medicinsku skrb, pravilnu prehranu i edukaciju o dopingu i njegovim posljedicama.**

5.1. Smjernice

19. Državna tijela nadležna za sport, zdravlje i obrazovanje, obvezna su sukladno nadležnostima **osigurati kvalitetnu zdravstvenu skrb sportaša, psihološku pomoć, te preventivne i obrazovne programe za sportaše, osobito u područjima prevencije ozljeđivanja, edukacije o novim doping supstancama, prehrane i tehnikama oporavka** i drugih tema s obzirom na posebnosti sporta, a koja mogu pridonijeti kvaliteti dual karijere sportaša.

20. Zdravlje sportaša je potrebno razmatrati kroz **psihološku pomoć, medicinsku potporu i preventivne programe** koje treba provoditi stručni tim (smjernica 15.)

21. Nacionalne sportske organizacije, kompanije koje nude zdravstvena osiguranja i liječnici koji skrbe o sportašima trebaju **stručno raspraviti o zdravlju sportaša te izmjenjivati iskustva o ozljeđivanju i oporavku sportaša kao i mogućnostima brzih intervencija specijalista medicine na nacionalnoj i međunarodnoj razini.**

22. Državna tijela nadležna za zdravstvo u suradnji sa sportskim organizacijama trebaju analizirati ponude **osiguravajućih kuća u svrhu informiranja mladih sportaša o vrstama osiguranja** (životno osiguranje, posljedice nesretnog slučaja, putno osiguranje, zdravstveno osiguranje za putovanja i boravka u inozemstvu, za slučaj profesionalne nesposobnosti i dr.).

6. FINANCIJSKA POTPORA SPORTAŠIMA

U Europi su zastupljeni različiti modeli financijske potpore sportašima kao što su kompenzacije troškova, školarine, sponzorstva, naknade za sportske rezultate. Za vrhunske sportaše postoje i drugi dostupni modeli financiranja: ugovor, novčane nagrade i sponzorstvo.

Veći broj europskih država nudi sportašima školarine i stipendije kao potporu u dual karijeri. Izvor i veličina školarina i/ili stipendija su različiti. U obrazovnom segmentu dual karijere sportaša: stipendije i školarine predstavljaju glavni izvor prihoda.

Prema EU smjernicama financijska potpora u dual karijeri sportaša trebala bi sadržavati:

- Financijsku potporu za točno određene troškove (npr. sportsku opremu i/ili odlazak na natjecanje)
- Plaćenu školarinu za određen obrazovni program
- Stručna potpora sportašu sukladno njegovim potrebama.

Hrvatski kategorizirani sportaši i sportaši uključeni u razvojne programe Hrvatskog olimpijskog odbora primaju određene financijsku potporu usmjerenu za razvoj sportske karijere. Razvojni programi obuhvaćaju sredstva namijenjena financiranju četiri razvojna programa kroz koje se prati razvoj sportaša od 12. do 24. godine odnosno od prepoznavanja mladih nadarenih sportaša do seniorskih reprezentativaca i sportaša koji nastupaju na Olimpijskim igrama. Krajnji cilj razvojnih programa jest razvoj i unaprjeđenje te osiguravanje materijalnih uvjeta za sportaše tijekom čitave sportske karijere. Korisnici ovih programa su sportaši koji ispunjavaju posebne propisane uvjete, a pripadaju nacionalnim sportskim savezima koji su punopravni članovi HOO-a iz olimpijskih i neolimpijskih sportova. Razvojni programi su: 1. program potpore sportašima mlađih dobnih kategorija, 2. individualni programi posebne skrbi o mladima, 3. program potpore kvalitetnim sportašima i 4. program potpore sportašima u pred-olimpijskom kvalifikacijskom ciklusu.

U istraživanju provedenog u suradnji s Hrvatskim školskim športskim savezom (2013.) upitnik je ispunilo 97 kategoriziranih sportaša učenika od kojih su najviše zastupljene kategorija vrsnih sportaša (IV.) potom darovitih (V.-VI) te 26 vrhunskih sportaša (10 sportaša II. kategorije i 16 sportaša III. kategorije. Samo 20 (3,28%) mladih sportaša su korisnici razvojnih programa, od kojih su u najvećem broju korisnici programa skrbi o mladima i perspektivnim sportašima. S obzirom da 7 učenika nije navelo vrstu programa može se pretpostaviti da se radi o **nedovoljnoj informiranosti mladih sportaša, te potrebi kvalitetnije komunikacije i prosljeđivanja informacija na svim razinama do sportaša** (predloženo u smjernici br. 18 – informiranje sportaša). Druge oblike potpore (od grada, sportskog kluba i dr.) koristi 73 (12%) mladih sportaša.

Od ostalih financijskih potpora, hrvatski sportaši mogu primati potporu od strane jedinica lokalne i regionalne samouprave (stipendija grada i dr.) te naknade za sportske rezultate ostvarene na velikim međunarodnim natjecanjima. Hrvatski olimpijski odbor je osnovao **Zakladu hrvatskih sportaša** čiji je cilj osiguravanje financijske potpore vrhunskim hrvatskim sportašima koji za vrijeme trajanja karijere nisu uspjeli osigurati osnovne egzistencijalne uvjete. Glavni izvori Zaklade su donacije osnivača i članova Zaklade, djelatnosti Zaklade te prilozima domaćih i stranih fizičkih i pravnih osoba.

Prema Zakonu o izmjenama i dopuni Zakona o sportu propisane su odredbe o trajnim novčanim naknadama (u iznosu od 2185 do 5044 kuna) hrvatskim vrhunskim sportašima osvajačima olimpijskih medalja, paraolimpijskih medalja, olimpijskih medalja gluhih kao i medalja sa svjetskih prvenstava u olimpijskim sportovima i disciplinama s navršениh 45 godina života koji su hrvatski državljani i imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj. Pravo na trajnu mjesečnu naknadu ostvaruju sportaši koji ispunjava navedene uvjete i kojima je odobren zahtjev rješenjem ministarstva nadležnog za sport.

Dobar primjer prakse koji se navodi u dokumentu EU smjernica je Sveučilište u Lisabonu za studente koji postižu izvrsne uspjehe u studiju i sportu, u vidu godišnje stipendije u iznosu od 400 Eura, a koja obvezuje studenta da mora redovito proći godinu studija i ostvariti uspjeh na nacionalnom i/ili europskom sveučilišnom natjecanju predstavljajući Sveučilište u Lisabonu. Na godišnjem velikom okupljanju studenti primaju nagradu i stipendiju od rektora uz medijsku pozornost za izvrsnost u sportu i studiju.

6.1. Smjernice

23. Državna tijela u suradnji sa sportskim organizacijama trebaju unaprijediti sistem financijske potpore sportaša u sustavu obrazovanja. Unutar postojećih sistema financijske potpore sportaša potrebno **je uspostaviti i definirati potporu za stipendiranje programa dual karijere za aktivne i bivše sportaše.**

24. U Hrvatskoj je zabrinjavajuće mali udio sportašica u odnosu na sportaše u natjecateljskim sportovima, stoga se predlaže **definiranje mjera stimuliranja dual karijere sportašica osobito tijekom srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja** s obzirom da prema analizama upravo u tom razdoblju najveći broj prekida sa sportskom karijerom.

25. Zakon o sportu trebalo bi detaljnije nadopuniti zahtjevima prema organizacijama u sustavu sporta vezanim uz **planiranje, upravljanje, izvršavanje i praćenje programa dual karijere.**

26. Osim nadležnosti MZOS-a kao tijela državne uprave preporuča se osnovati **posebno tijelo za provedbu i koordinaciju programa obrazovanja stručnih kadrova u sportu te dual karijere sportaša.**

7. EU PLAN AKTIVNOSTI ZA DUAL KARIJERU

U Europskoj populaciji sportaši imaju najveću mobilnost tijekom karijere. Mobilnost sportaša počinje oko 15. godine sudjelovanjem na različitim velikim sportskim priredbama kao što su Olimpijske igre mladih za sportaše od 15.-18. godine te međunarodna natjecanja za mlade sportaše u nekoliko sportova.

Sportaš-učenik i/ili sportaš-student obično se susreće s mnogobrojnim preprekama nastavljajući dual karijeru izvan domovine, osobito po povratku nakon dugotrajnog izostanka iz škole i/ili studija. Najčešće posljedice su odustajanje od sportske karijere

uslijed nemogućnosti usklađivanja obveza u školi i/ili fakultetu te odustajanje od obrazovanja što kasnije posljedično uzrokuje probleme kod zapošljavanja.

Bliska suradnja promovirana od strane Europske unije i europskih sportskih organizacija između europskih trening centara te akreditiranih obrazovnih ustanova (škola, fakulteta, instituta) u državama Europske unije, pridonijela bi unapređenju mobilnosti talentiranih i vrhunskih sportaša i ispunjavanja obveza u obrazovnim programima na određenim lokacijama. Suradnjom sportskih i obrazovnih ustanova mogao bi se izraditi registar centara i ustanova dostupan sportašima, trenerima i sportskim tijelima.

*Kao primjer dobre prakse istaknuta je **Portugalska sportska federacija zimskih sportova i Nacionalni institut sporta koji kontaktira mentore i/ili tutore sportaša** koji su u kontaktu sa sportašima i pomažu im u ispunjavanju obveza u školi i/ili studija te pružaju ostalu stručnu potporu u vrijeme kad su sportaši na pripremama i natjecanjima izvan države.*

Mobilnost u dual karijeri sportaša mogla bi se unaprijediti organiziranjem različitih studijskih programa (preddiplomskih i diplomskih) iz području sporta (sportski menadžment, sportsko pravo, sportski trener i dr.) **na različitim europskim sveučilištima i u nacionalnim sportskim centrima.** Europska unija promiče suradnju u razvoju zajedničkih obrazovnih programa kao što je Erasmus. Kreiranje zajedničkog obrazovnog programa koji bi se u većem dijelu programa provodio korištenjem dostupnih informacijsko komunikacijskih tehnologija (učenje na daljinu) omogućilo bi se studiranje i stjecanje diplome većem broju sportaša. Trenutno postoji nekoliko studijskih programa koji se provode u obliku učenja na daljinu no nisu ponuđeni i/ili prepoznati na europskom obrazovnom tržištu.

7.1. Smjernice

27. Nadležna EU tijela za sport i obrazovanje poticati će suradnju između nacionalnih trening centara i obrazovnih ustanova iz različitih članica Europske unije **u svrhu informiranja i poticanja zainteresiranih sportaša iz drugih država u programe dual karijere.**

28. Nadležna EU tijela razmotriti će mogućnosti veće **mobilitnosti sportaša i stručnog kadra u sportu u suradnji s postojećim mrežama između sportskih organizacija i obrazovnih ustanova** za sportaše koji radi sportske karijere odlaze iz jedne u drugu članicu Europske unije.

29. Nadležna EU tijela će u suradnji s vodećim obrazovnim ustanovama u pojedinim EU državama i ostalim zainteresiranim partnerima u sportu razviti **transnacionalni konzorcij s ciljem razvoja obrazovnih programa u sportu**. Takvi programi mogu uključivati zajedničke predmete, dijeliti programske resurse i/ili isti stupanj završnosti.

30. Sportske nacionalne organizacije trebaju razmotriti mogućnosti **na nacionalnoj razini o raspoloživosti infrastrukture u okviru koje se mogu provoditi programi dual karijere prema europskim smjernicama**.

8. INFORMIRANJE, KOORDINACIJA I SURADNJA

Koncept dual karijere može biti uspješan ukoliko je prepoznata njegova važnost kod sportaša i njihovih roditelja te trenera i sportskih organizacija. Ključ uspjeha je koordinacija i suradnja na provedbi mjera i aktivnosti dual karijere između različitih tijela nadležnih za sport, obrazovanje i zapošljavanje. Mladi sportaši uključujući i sportaše s invaliditetom trebaju biti osviješteni o važnosti i mogućnosti uspješnosti u obrazovanju i sportu te mnogobrojnim pozitivnim učincima tijekom i nakon sportske karijere.

Stoga su važne aktivnosti usmjerene na promicanje dual karijere na državnoj razini, a u koje su uključeni nadležni iz sporta te različitih ostalih srodnih djelatnosti važnih za dual karijeru sportaša kao što su obrazovanje, zdravlje, gospodarstvo, turizam i ostale srodne djelatnosti s ciljem provođenja konkretnih smjernica.

Jedna ili više europskih mreža u okviru kojih će se predstaviti osnovni dual karijera partneri mogu biti dobar temelj za daljnji razvoj dual karijere propisa i aktivnosti na EU razini.

Kao dobri primjeri prakse mreža na kojima se može saznati o pojedinim segmentima dual karijere su: EAS (European Athletes Student Network) te mreže EASM (European Association of Sport Management), ASPC (Association of Sport Performance Centres), FEPSAC (European Federation of Sport Psychology) i ENAS (European Network of Academic Sport Services).

31. **Suradnja s europskim mrežama** s ciljem pokretanja hrvatske nacionalne mreže i info- portala za zainteresirane sportaše i stručne kadrove o sportu i s ciljem poticanja partnerstva i suradnje na projektima usmjerenim na različite segmente dual karijere.

9. ANALIZA I PRAĆENJE REALIZACIJE PROGRAMA DUAL KARIJERE

Primjena dokumenata kojima se propisuje provođenje dual karijere trebala bi biti kontinuirano praćena na nacionalnoj razini te potencijalno na EU razini. U mnogim europskim državama pokazatelji provedbe dual karijere nisu uključeni u postojeće mehanizme praćenja sistema u sportu i obrazovanju.

Planirana istraživanja trebala bi **uključivati mobilnost sportaša, iskustva dual karijere sportaša koji su boravili u više europskih država, analizu modela provedbe i organizacije dual karijere za mlade sportaše, procjene dugoročnih rezultata na nacionalnoj i međunarodnoj razini, mogućnosti zapošljavanja bivših sportaša, kompetencije savjetnika za karijeru te efekte i ulogu stručne pomoći u dual karijeri sportaša.**

9.1. Smjernice

32. Državna vladina i nevladina tijela nadležna za sport trebaju **koordinirati i provoditi aktivnosti usmjerene na osvježavanje sportaša, trenera, klubova o važnosti dual karijere te ih poticati na socijalni dijalog.** Poticanje partnera u dual karijeri o pravovremenom ispunjavanju obveza propisanim bilateralnim sporazumom.

Potrebno je koristiti sve postojeće organizirane skupine sportaša za informiranje svih sportaša o programima i rezultatima provedbe dual karijere.

33. Predlaže se **kontinuirano praćenje provedbe nacionalnog dual karijera programa kako bi se utvrdili učinci, primjena propisa te potrebne izmjene i dopune postojećih, kvaliteta obrazovnih programa, kvaliteta stručne potpore i primjena posebnih uvjeta u praksi i dr.** Partneri u dual karijeri trebali bi poticati istraživački rad na temu dual karijere.

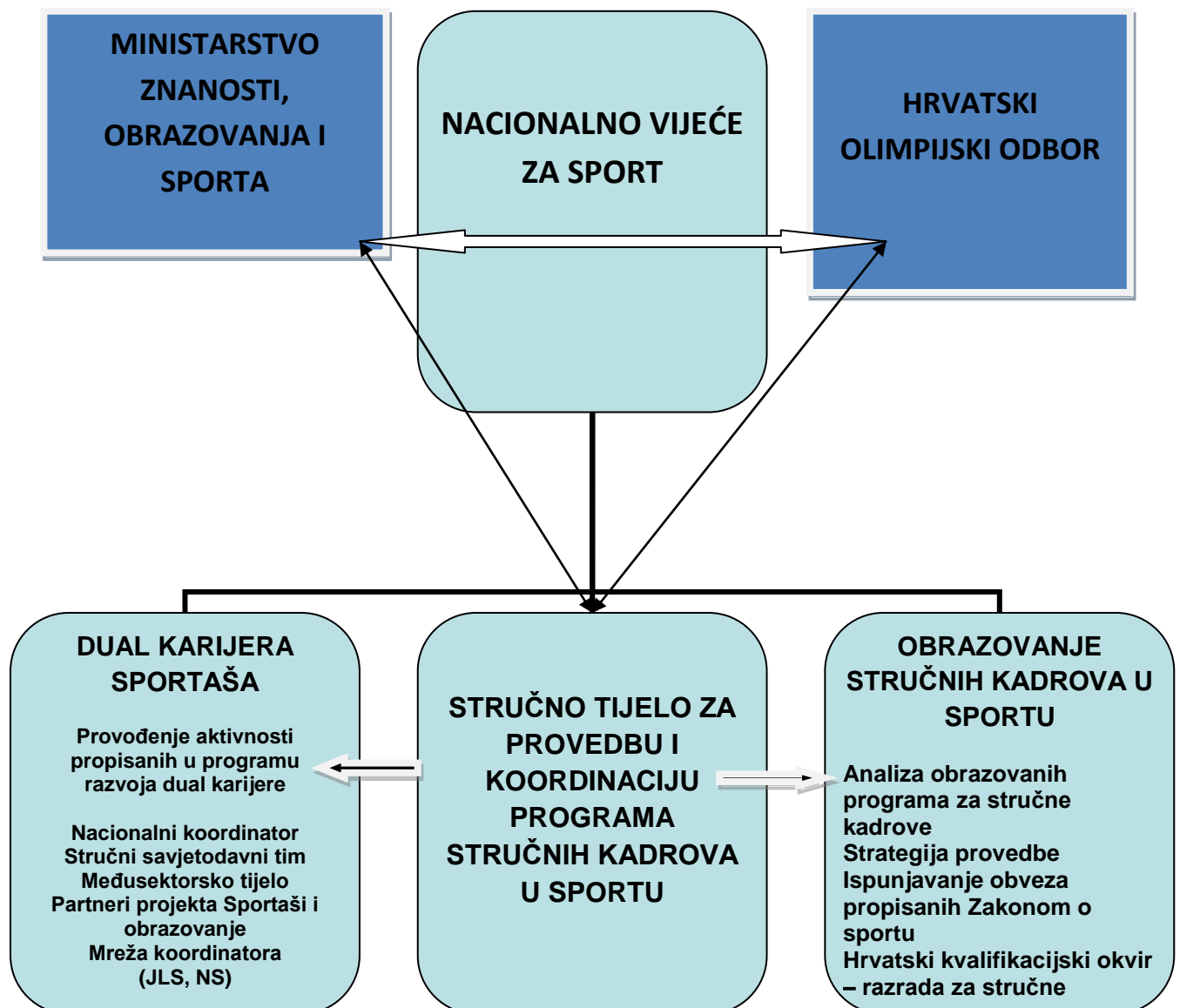
34. Stručna tijela europske komisije će nastojati odrediti **europske mreže koje bi umrežile sve uključene u dual karijera programe u europskim državama,** predstavnike sportaša, sportske organizacije, obrazovne ustanove, savjetodavne službe, trenere, kompanije i poduzetnike s ciljem poticanja primjene EU smjernica razvoja dual karijere.

35. Europska komisija je nadležna za **poticanje istraživanja o međunarodnoj suradnji dual karijera programa** osobito u segmentu mobilnosti sportaša, u praćenju kvalitete rada i učinkovitosti rada savjetodavnih službi i praćenju procesa uključivanja sportaša na europskom tržištu rada.

36. Europska komisija je nadležna za izradu mehanizama praćenja dual karijere programa na nacionalnoj i Europskoj razini te **vrednovanje primjene EU smjernica u četverogodišnjem ciklusu.**

10. PREPORUKE PRIMJENE SMJERNICA DUAL KARIJERE

Na osnovu gore navedenih i predloženih smjernica na slici 1. Predložen je organizacijski model skrbi o obrazovanju stručnih kadrova u sportu i dual karijere sportaša i preporuke primjene za 36 smjernica. Predložene su aktivnosti, nositelji i mogućnosti rješavanja uočenog problema s obzirom na potrebna dodatna financijska sredstva ili uz postojeće resurse.

Slika 1. Organizacijski model skrbi o obrazovanju stručnih kadrova u sportu i dual karijere (prijedlog modela na osnovu smjernica i razrade pretpostavki navedenih u ovom dokumentu)

1. OPĆE SMJERNICE 1.- 3.

SMJERNICA	PREPORUKA (aktivnosti)	NOSITELJ	AKTIVNOSTI ZA KOJE JE POTREBNO OSIGURATI SREDSTVA
Prepoznatljivost kategoriziranih sportaša (s invaliditetom) kao posebne odgojno-obrazovne skupine u zakonskoj regulativi	U zakonskoj regulativi i strateškim dokumentima iz područja sporta i obrazovanja te ostalih srodnih djelatnosti prepoznati i propisati posebnost kategoriziranih sportaša s obzirom na posebne uvjete u obrazovanju i potrebnu podršku u cijelom društvu.	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske Rektorski zbor visokih učilišta Republike Hrvatske Agencija za obrazovanje odraslih Hrvatska olimpijska akademija	-
Uspostavljanje međusektorskog tijela koje će skrbiti i koordinirati aktivnosti dual karijere sportaša	Razmotriti i potaknuti osnivanje tijela ili stručnog tima koji će skrbiti o dual karijeri sportaša i koordinirati aktivnosti u suradnji s nadležnim tijelima za obrazovanje i sport.	Hrvatski olimpijski odbor Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Ministarstva nadležna za poslove zdravlja, financija, uprave, obrane i unutarnjih poslova Nacionalno vijeće za sport	Inicijalna sredstva potrebna za prostor i za početak rada međusektorskog tijela
Nedostatak nacionalnog dokumenta o dual karijeri sportaša	U okviru projekta Sportaši i obrazovanje (2012.-2016.) na osnovu analize stanja i organizacije različitih projektnih aktivnosti te dokumenta Europske komisije izraditi jedinstven dokument o razvoju karijere nakon sportske karijere.	Hrvatski olimpijski odbor u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta te partnerima u Projektu Sportaši i obrazovanje (2012.-2016.)	Godišnje odobrena sredstva za provedbu projekta Sportaši i obrazovanje 2012.-2016.

2. SPORT 4.- 8.

SMJERNICA	PREPORUKA	NOSITELJ	AKTIVNOSTI ZA KOJE JE POTREBNO OSIGURATI SREDSTVA
Nedostatak društvene prepoznatljivosti programa dual karijere sportaša	Suradnjom između tijela nadležnih za sport i obrazovanje predložiti obrazac sporazuma kojeg potpisuju kategorizirani sportaši u srednjoškolskom i visokoškolskom obrazovanju.	Hrvatski olimpijski odbor Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Nacionalno vijeće za sport	-
Nepostojanje nacionalnog sportskog trening centra	Poticati izgradnju nacionalnog sportskog centra i razmotriti način uključivanja programa dual karijere.	Vlada Republike Hrvatske Hrvatski olimpijski odbor	-
Nedostatak kvalitetne komunikacije trenerima	Osigurati predstavljanje aktivnosti o konceptu dual karijere na velikim skupovima trenera Uključenost skrbi o dual karijeri sportaša u kodeks ponašanja trenera.	Hrvatski olimpijski odbor Nacionalni sportski savezi Hrvatska olimpijska akademija	-
Stručna potpora nadležnih tijela u dual karijeri sportaša	U ekspertizi (stručnosti) za provedbu dual karijere primjerenu potrebama i mogućnostima svih uključenih u proces razvoja mladog sportaša, (osobito u situacijama neplanirane promjene u karijeri, kriznog menadžmenta i sl. Analiza stanja i potreba s obzirom na posebnosti sporta	Hrvatski olimpijski odbor Komisija za sportaše Koodinatori: nacionalni savezi i sportske zajednice	Sredstava za organizaciju stručnog seminara, pripremu i izradu analize stanja i potreba
Kompetentan i kvalificiran stručni kadar	Kvalifikacije i potvrda (licenciranje, certifikati i dr.) trebaju biti određeni Nacionalnim kvalifikacijskim okvirom za obrazovne ustanove, usklađeni prema Europskom kvalifikacijskom okviru – analiza stanja. Stručni seminari za trenere, poučavanje o dual karijeri na svim razinama	Hrvatski olimpijski odbor (nacionalni sportski savezi) Studijski centar za izobrazbu trenera Hrvatska olimpijska akademija Udruge trenera	Sredstava za izradu plana i programa i provedbu radionica za trenere o dual karijeri

3. OBRAZOVANJE 9. – 13.

SMJERNICA	PREPORUKA	NOSITELJ	AKTIVNOSTI ZA KOJE JE POTREBNO OSIGURATI SREDSTVA
Nedovoljan broj obrazovnih ustanova koje osiguravaju podršku i imaju propisane posebne uvjete za kategorizirane sportaše	Poticati što veći broj odgojno-obrazovnih ustanova (od osnovnog do visokog školovanja) na osiguravanje posebnih uvjeta za kategorizirane sportaše. Promicati ustanove koje osiguravaju posebne uvjete i potporu	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Rektorski zbor visokih učilišta Republike Hrvatske Udruga ravnatelja srednjih škola	-
Posebni uvjeti i potpora mladim sportašima osnovnoškolsko obrazovanje (6. - 11. godine)	Programi prevencije neželjenih posljedica rane specijalizacije u sportu (suradnja s roditeljima i sportskim klubovima, kontinuirano praćenje mentalnog i tjelesnog razvoja mladog sportaša Suradnja škole i sportskih klubova	Agencija za odgoj i obrazovanje Mreža koordinatora dual karijere Nacionalni sportski savezi (gimnastika, plivanje, tenis, atletika i dr.) Hrvatski školski športski savez Stručni centar za izobrazbu trenera Udruge trenera	Sredstva za izradu i provedbu radionica koordinatora za dual karijeru Analize stanja i potreba Informativni materijal
Razrada sustava i propisa dual karijere	Osnivanje međusektorskog tijela, analiza postojećih propisa, dopuna i usklađivanje propisa u resoru financiranja, obrazovanja, sporta, zdravlja, uprave i gospodarstva	Predstavnici ministarstva nadležnih za obrazovanje, zdravlje, financiranje, upravu i gospodarstvo Hrvatski zavod za zapošljavanje Predstavnici Vijeća, komisije i tijela nadležnih za pojedine segmente u HOO	Sredstva potrebna za organizaciju sastanaka te analizu i dopunu postojećih zakona i zakonskih akata
Sustav akreditacije za obrazovne ustanove	Razmotriti potrebu, interes i mogućnosti akreditiranja odgojno-obrazovnih ustanova i/ili uvođenja nekog drugog modela suradnje s Hrvatskim olimpijskim odborom (npr. potpisivanje sporazuma i sl.)	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Agencija za odgoj i obrazovanje Agencija za znanost i visoko obrazovanje Hrvatski olimpijski odbor Udruga ravnatelja Rektorski zbor visokih učilišta Vijeće veleučilišta i visokih škola	
Nedostatnost e-studijskih programa	Poticati visokoškolske ustanove za izradom e-preddiplomskog i diplomskog studijskog programa iz područja sportskog prava, menadžmenta i ekonomije i dr.	Ministarstvo znanosti, obrazovanje i sporta Sveučilišni računalni centar Sveučilišta u Zagrebu	

4. ZAPOŠLJAVANJE 14. – 18.

SMJERNICA	PREPORUKA	NOSITELJ	AKTIVNOSTI ZA KOJE JE POTREBNO OSIGURATI SREDSTVA
Suradnja i mreža javnih i privatnih partnera	<p>Utvrđiti interes, mogućnosti i potrebe različitih partnera (javni sektor, kompanije, potencijalni sponzori) za zapošljavanje i/ili stjecanje iskustva, obavljanje stručne prakse sportaša te mogućnosti kombiniranja sportske i stručne karijere u javnim ustanovama, u sportu, turizmu i u privatnom poduzetništvu.</p> <p>Propisati potrebe za zapošljavanje i/ili regrutiranje određenog broja sportaša s obzirom na sport kojim se bave</p> <p>Organizacija susreta sportaša s gospodarstvenicima</p> <p>Promocija kompetencija sportaša traženih na tržištu rada</p>	<p>Ministarstvo gospodarstva</p> <p>Ministarstvo pomorstva</p> <p>Ministarstvo unutarnjih poslova</p> <p>Ministarstvo obrane</p> <p>Zavod za zapošljavanje</p> <p>Jedinice lokalne samouprave</p> <p>Športske zajednice</p>	
Osnivanje stručnog tima za dual karijeru sportaša	<p>Utvrđiti osnivača stručnog tima za dual karijeru</p> <p>Osnivanje stručnog tima eksperata iz različitih područja</p> <p>Stručni rad sa sportašima koji su iskazali interes te sportaša koji planiraju prekinuti karijeru (tranzicijska priprema) kao i sa sportašima koji su je neplanirano prekinuli.</p>	<p>Nacionalno vijeće za sport</p> <p>Ministarstvo znanosti, obrazovanje i športa</p> <p>Hrvatski olimpijski odbor</p> <p>Kineziološki fakultet u Zagrebu</p> <p>Institut za sport</p> <p>Kineziološki fakultet u Splitu</p>	
Suradnja s područnim uredima Zavoda za zapošljavanje	<p>Potpisivanje sporazuma suradnje o organizaciji edukativnih radionica za sportaše</p> <p>Utvrđivanje interesa sportaša i mogućnosti samozapošljavanja u sportu i srodnim djelatnostima</p>	<p>Tijela nadležna za sport, obrazovanje i gospodarstvo u jedinicama lokalne samouprave</p> <p>Športske zajednice</p>	
Suradnja resornih vladinih i nevladinih tijela u izradi obrazovnih programa u sportu i srodnim djelatnostima	<p>Dorada obrazovnih programa i programa cjeloživotnog učenja s obzirom na utvrđen interes učenika i studenata sportaša, bivših sportaša, uključujući i sportaše s invaliditetom</p>	<p>Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta</p> <p>Hrvatski olimpijski odbor</p> <p>Hrvatska olimpijska akademija</p> <p>Odgovorno-obrazovane ustanove – partneri u projektu i sudionici promocijskih dana</p>	
Informiranje sportaša	<p>Po uzoru na dobre primjere prakse korištenjem različitih informacijsko komunikacijskih kanala HOO i partnera pravovremeno informirati sportaše o obrazovanju i zapošljavanju, stručnom usavršavanju i sl.</p>	<p>Hrvatski olimpijski odbor u suradnji s komisijama i ostalim tijelima u HOO</p> <p>Partneri projekta Sportaši i obrazovanje</p> <p>Imenovani koordinatori dual karijere na svim razinama</p>	

5. ZDRAVLJE 19. - 22.			
SMJERNICA	PREPORUKA	NOSITELJ	AKTIVNOSTI ZA KOJE JE POTREBNO OSIGURATI SREDSTVA
Osigurati kvalitetnu zdravstvenu skrb sportaša, psihološku pomoć, te preventivne i obrazovne programe za sportaše 19.-20.	Na osnovu interesa i potreba mladih sportaša objavljivati informacije o čimbenicima zdravlja važnim za pravilan razvoj mladog sportaša. Organizirati edukativne radionice za zainteresirane sportaše	Hrvatski olimpijski odbor Komisija za zdravstvenu skrb sportaša Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Ministarstvo zdravlja	Da, priprema materijala Web stranice
Organizirati rasprave o zdravlju i kvaliteti života sportaša	Organizirati stručni skup liječnika u ovlaštenim sportskim ambulantomama Predložiti zdravstvenu skrb za mlade sportaše Utvrđiti tehnike oporavka sportaša Informirati trenere i ostale sportske djelatnike	Hrvatski olimpijski odbor Ured nacionalnih sportskih saveza Komisija za zdravstvenu skrb sportaša Udruge trenera Sportski klubovi	Organizacija stručnog skupa liječnika, trenera i sportaša Publiciranje informativnog materijala
Životna i zdravstvena osiguranja	analizirati ponude osiguravajućih kuća u svrhu informiranja mladih sportaša o vrstama osiguranja	Hrvatski olimpijski odbor Komisija za zdravstvenu skrb sportaša Ministarstvo zdravlja	

6. FINANCIJSKA POTPORA SPORTAŠIMA 23. – 26.

SMJERNICA	PREPORUKA	NOSITELJ	AKTIVNOSTI ZA KOJE JE POTREBNO OSIGURATI SREDSTVA
Uspostaviti potporu za stipendiranje programa dual karijere za aktivne i bivše sportaše	Unaprijediti postojeći sistem financiranja ponudom stipendiranja programa za dual karijeru sportaša, osobito bivših sportaša i sportaša s invaliditetom Promocija stipendije dual karijere	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Nacionalno vijeće za sport Hrvatski olimpijski odbor Jedinice lokalne samouprave Odgojno-obrazovne ustanove Klub olimpijaca Komisija za sportaše Zaklada za sportaše	Analiza stipendija na različitim razinama Utvrđiti potrebe i interes bivših vrhunskih sportaša koji su prekinuli karijeru prije maksimalno 2 godine a imaju interes za školovanjem Utvrđiti stanje i interes sportaša za obrazovanjem koji planiraju prekinuti sportsku karijeru
Definiranje mjera stimuliranja dual karijere sportašica	Analiza trenutnog stanja i potreba kategoriziranih sportašica Prijedlog mjere stimuliranja dual karijere sportašica	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Ured za ravnopravnost spolova Hrvatski olimpijski odbor Komisija za skrb žena u sportu Kordinatorice za skrb žena u sportu Komisija za sportaše Hrvatski klub olimpijaca	Organizacija okruglog stola i radionica u okviru koje bi se analiziralo trenutno stanje i definirale potrebe
Planiranje, upravljanje, i praćenje programa dual karijere	Dopuna Zakona o sportu i ostalih podzakonskih akata u sportu i obrazovanju te ostalim srodnim djelatnostima kojima se propisuje obveze i nadležnosti pojedinih tijela u sustavu sporta o planiranju, upravljanju i praćenju dual karijere sportaša	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Hrvatski olimpijski odbor u suradnji s članicama Imenovani koordinatori Partneri u projektu Sportaši i obrazovanje	-
Osnivanje stručnog tijela za provedbu i koordinaciju programa obrazovanja stručnih kadrova u sportu te dual karijere sportaša	Predlaže se osnovati stručno tijelo za kadrove u sportu u okviru kojeg će se skrbiti i o dual karijeri sportaša i provedbi smjernica programa razvoja dual karijere	Nacionalno vijeće za sport Ministarstvo znanosti, obrazovanje i sporta Hrvatski olimpijski odbor Mreža imenovanih koordinatora u jedinicama lokalne samouprave	Sredstva za organizaciju rada novoosnovanog stručnog tijela

7. EU PLAN AKTIVNOSTI ZA DUAL KARIJERU 27. – 30.

SMJERNICA	PREPORUKA	NOSITELJ	AKTIVNOSTI ZA KOJE JE POTREBNO OSIGURATI SREDSTVA
Suradnja krovnih sportskih organizacija i obrazovnih ustanova na europskoj razini	Na nacionalnoj razini utvrditi interes i mogućnosti uključivanja sportaša – stranaca u programe dual karijere kao i hrvatskih sportaša koji su zainteresirani za nastavak sportske karijere izvan Hrvatske		Rad stručnog tijela i nacionalnog koordinatora Suradnja s agencijama koje organiziraju školovanje izvan Hrvatske radi uspostavljanja kontakata s ustanovama koje osiguravaju programe dual karijere Informativni materijal
Mobilnost sportaša i stručnog kadra u sportu	Analiza projekata koji omogućuju mobilnost sportaša i stručnog kadra u sportu Organizirati stručne skupove u okviru velikih međunarodnih sportskih priredbi Analiza sporazuma HOO s obrazovnim ustanovama na nacionalnoj razini te europskim i ostalim krovnim organizacijama o mobilnosti sportaša i stručnog kadra u sportu Utvrđivanje nacionalnog interesa i potreba mobilnosti	U nadležnosti stručnog tijela za provedbu i koordinaciju programa stručnih kadrova u sportu ukoliko se prihvati prijedlog osnivanja te nacionalnog koordinatora i mreže koordinatora u suradnji s resornim ministarstvom, Nacionalnim vijećem za sport i tijelima/osobama HOO za međunarodnu suradnju i EU projekte	Organizacija stručnih skupova u okviru velikih međunarodnih sportskih priredbi o mobilnosti sportaša i stručnog kadra Organizacija info dana za sportaše (portal dual karijere, koordinatori)
Transnacionalni konzorcij s ciljem razvoja obrazovnih programa	Utvrđiti nacionalni interes i potrebe razvoja obrazovnih programa u sportu Uspostaviti međunarodnu suradnju putem EU projekata Utvrđiti dobre primjere prakse te ih sukladno potrebama prilagoditi i primijeniti na nacionalnoj razini		Sredstva potrebna za pokretanje EU projekata
Infrastruktura za provedbu programa dual karijere prema europskim smjernicama	U suradnji sa zainteresiranim sveučilištima utvrditi mogućnosti razvoja infrastrukture za provedbu programa dual karijere za aktivne sportaše te programa cjeloživotnog učenja u sportu		Utvrđivanje EU standarda infrastrukture za programe dual karijere sportaša Izrada programa cjeloživotnog učenja u sportu

11. INFORMIRANJE, KOORDINACIJA I SURADNJA - 31.

SMJERNICA	PREPORUKA	NOSITELJ	AKTIVNOSTI ZA KOJE JE POTREBNO OSIGURATI SREDSTVA
Promicanje dual karijere na državnoj razini s ciljem provođenja konkretnih smjernica predloženih u ovom dokumentu	Osnivanje hrvatske mreže i info portala Definiranje nadležnosti predloženih u modelu suradnje dual karijere Koordinacija rada s koordinatorima	Hrvatski olimpijski odbor Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Nacionalno vijeće za sport Stručno tijelo za provedbu i koordinaciju stručnih kadrova u sportu Nacionalni koordinator za dual karijeru sportaša	Pokretanje mreže Izrada info-portala Osnivanje savjetodavnog stručnog tima

12. ANALIZA PROVEDBE AKTIVNOSTI I VREDNOVANJE REZULTATA 32. – 36.

SMJERNICA	PREPORUKA	NOSITELJ	AKTIVNOSTI ZA KOJE JE POTREBNO OSIGURATI SREDSTVA
Koordinacija i provođenje aktivnosti usmjerene na osvještavanje i poticanje na socijalni dijalog	Suradnja na svim razinama organizacijom promocijskih dana, radionica i informativnog materijala o dual karijeri Poticanje partnera za izvršavanje obveza potpisanim bilateralnim sporazumom.	U nadležnosti stručnog tijela za provedbu i koordinaciju programa stručnih kadrova u sportu te nacionalnog koordinatora i mreže koordinatora kao i savjetodavnog tima u suradnji s resornim ministarstvom, Nacionalnim vijećem za sport i tijelima HOO-a	Promocijski dani Radionice Informativni materijal Provedba ostalih aktivnosti definiranih sporazumom s partnerima
Kontinuirano praćenje provedbe nacionalnog dual karijera programa	Analiza primjene propisa te potrebne izmjene i dopune postojećih analiza kvalitete obrazovnih programa, Analiza učinkovitosti stručne potpore i primjena posebnih uvjeta u praksi Poticanje istraživačkog rada na temu dual karijere		Izrada analiza učinkovitosti Istraživački rad
Uključivanje nacionalne mreže u europsku mrežu	Uspostavljanje suradnje s pojedinim europskim mrežama Analiza sadržaja		-
Međunarodna suradnja o programima dual karijere	Suradnja i analiza: mobilnosti sportaša, kvalitete rada i učinkovitosti rada savjetodavnih službi praćenje procesa uključivanja sportaša na europskom tržištu rada		Izrada analiza potreba i interesa sportaša Analiza rada i potreba razvoja stručnog savjetodavnog tima Praćenje EU aktivnosti o mogućnosti uključivanja sportaša na tržište rada
Vrednovanje primjene EU smjernica u četverogodišnjem ciklusu	Definiranje varijabli praćenja provedbe nacionalnog programa Usporedba rezultata s europskim postignućima i standardima		Definiranje standarda i programa praćenja i vrednovanja rada

Prilozi:

1. Mišljenje Nacionalnog vijeća za šport (2011.)
2. Lista odgojno obrazovnih srednjoškolskih i visokoškolskih ustanova
3. Sportaši-promotori dual karijere na promocijskim danima „Karijera nakon sportske karijere“